БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 96 (4988)
Суббото
Майн
11
1946 он
Сэн 20 мүнгэн.

Тарилгын бүхы хүдэлмэринүүдэй шанарые эрид һайжаруулха гээшэ үндэр ургаса абахын үндэһэ һуури болоно.

Тарилгые һайн шанартайгаар хэхэ ябадалда бүхы анхарал, бүхы арга-боломжоёо хандуулая!

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛЫЕ ҺАЙНААР ДҮҮРГЭХЭ

Түрэнэй экзамен болтор оройдоо 9 ...нэг үлэбэ. һуралсалай жэлэй эгээн ...рюусалгатай үе байһыень ойлгожо, ...эн үсөөхэн хоног соо бүхы һураг...ц, бүхы багшанар үнгэрөөшэ намар...ь хойшо хэһэн ажалаа сэгсэлжэ үзэ..., Эхэ оронойнгоо үмэнэ экзамен ба...на ёһотой.

Энэ гүрэн түрын удхатай хүдэлмэ...дэ манай республика ямар бэлэдхэл...гээр ерэжэ байнаб гэжэ хараад үзэ...дэ, юрэнхы дээрээ тон һула байна. ...нхи һургуулинууд жэлэй програм...ые үзэжэ дүүргээгүй, гараһан мате...иалаа муугаар дабтажа, һуралсалай ...эхэ жэлдэ һайса бэлэдхэнгүй һууна. Илангаяа Яруунын аймагай һургуу...инууд яашагүй муу бэлэдхэлтэй. Һу...алсалай программын материалые үзэ...э үшөө дүүргээгүй, занятиһаан та...рха ябадал олон, экзаменда бэлэдхэ...ябадал эмхи шанаргүй байна. Ерэхэ ...уралсалай жэлдэ сусалшье түлеэгүй ...жа байһан һургуулинууд тэндэ бии. ...анжэлэй түүхэтэ түсэбые нэрэ со...ойгоор дүүргэжэ шадаха культурна ...арнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ иимэ ...рог нобшоор хандажа болохогүй гэ... Яруунын аймагай хүтэлбэрилэгшэ... һайса ойлгохо саг тулаа! Тэрэ ай...й центртэ гансахан дунда һургуу...бии юм. Теэд тэрэншье хамагай ...ио шэрэгдэжэ ябана: журам сахилга ...а, һуралсалай шанар муу ба һур...ринь түлеэ залһаар ходо дутажа ...аг. Һуралсалай хэшээлые болюулха ...р үбэлдөө хэдэн дахин гараһан бай... Тиихэдэ партиин Яруунын айком ...удаа байһан энэ һургуулида зохи...туһаламжа мүнөөшье болтор үзүүл...гүй зандаа.

...ун лэ иимэрхүү байдал Хэжэнгын ...а һургуулида үзэгдэнэ.

Иимэ дутагдалнуудаа энэ гэһээр усад..., һурагша бүхэнэй өөрынь бэлэд...ые шалгажа үзөөд, зохихо туһалам...үзүүлхэ, экзамениие зэбсэг түгэ... угтаха гээшэ багша бүхэнэй, һур...иин хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй харюу...гай уялга болоно. Тэдэнэр „Прав... газетын иимэ заабарииe мартаха ...гүй гэбэл: „багша хадаа хэтэрхэй ...заняти хэжэ үхибүүдые баалан...өөр, һуралсалай энэ шахардуу саг...өөрынгөө хүмүүжүүлжэ байһан хү...дтэ али бүхы аргаар туһалха ёһо... Экзаменай дүн хадаа багшын аттес..., тэрэнэй багшалха мэргэжэлэйнь ...лэ боложо үгэхэ байна."

...багшанар үлэһэн энэ үдэрнүүдтэ ...өөрынгөө оролдолгые улам ехэ болгожо, ...һэн бүхы материалаа һурагшадай ...эгыгөөр ба үргэнөөр дабтажа үзэхэ ...дальнь али бүхы туһаламжа үзүүл..., тэрэ бүхы хэрэгые өөрынгөө нарин ...та шалгалта доро абаха уялгатай. ...а иимэ жэшээе Улан-Удын гурба...н һургуулиин һуралсалай хэрэгые ...гша нүхэр Пискунова, Загастайн ...н һургуулиич директор нүхэр ...ичеев ба бусад түрүү багшанар ха...жа байна. Арадай гэгээрэлэй нюта...дахи органууд иимэ эрхим багша...ай оролдолгые али болохоор дэмжэ...ба һайшаажа, бүхы багшанарай ...нэ эдибхитэй ажалые эмхидхэхэ зэр.... Энэ хэрэгые гансахан лэ инспек...үүд ба бусад түлөөлэгшэдые һур...гуулинуудта эльгээхэ ябадалаар хизаарлажа болохогүй гээшэ. Тэрэнэй тула методическа кабинедүүд, аймагай газетэнүүд, нютагуудтахи хүтэлбэрилхы органууд оролсохо ёһотой.

Хэрбээ тиимэ туһаламжа үгтэжэ байгаа һаа һуралсалай шанар ба бүхыдөө экзаменда бэлэдхэхэ хэрэг урагшатай һайн байхань лабтай. Энээнэй зүбтэй байһаниие түрүү аймаг болон һургуулинуудай үльгэр жэшээ дээрэһээ харанабди. Нүхэр Осодоевой хүтэлбэрилжэ байһан Сэлэнгын аймагай һургуулинууд гүрэнэй экзамениие һайнаар угтажа байна. Һуралсалай программа гол түлэб дүүрэжэ, 4, 5, 6, 8 ба 9 классуудай экзаменууд саг болзортоо—майн 20-һоо эхилхэнь. Эндэ экзаменда бэлэдхэхэ ябадал тон нягта нарииар зохеогдоһон түсэбэй ёһоор хэгдэжэ, тэрэнэй ябасые багшанарай совет болон арадай гэгээрэлэй аймагай таһагай хүдэлмэрилэгшэд саг үргэлжэ шалгажа байдаг. Мүн һуралсалай ерэхэ жэлые һайнаар угтаха тухай эдэнэр мартанагүй. ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айкомой бюрогой шиидхэбэриин ёһоор, апрелиин 15-һаа хойшо декадник боложо, түлишэ бэлэдхэхэ ажал бүхы колхозуудаар ябуулагдаба. Мүнөө 5. 300 кубометрһээ 4.900 кубометр түлеэнь бэлэн болоод байна. Мүн һургуулинууд ба һуралсалай хэрэгсэлнүүдые түхеэрэхэ ябадал һаһн. Ново-Селенгинскын дунда һургуули 60 парта заһажа дүүргээд байна.

Иволгын аймаг баһал һайнаар һуралсалай жэлые дүүргэжэ, ерэхэ үбэл хэрэглэгдэхэ 4.000 кубометр түлеэ бэлэдхээ.

Адли арга-нүхэсэлтэй байгаад, республикын аймагууд яахадаа иимэ ондо ондоогоор һуралсалай жэлые дүүргэжэ ба шэнэ жэлдэ бэлэдхэжэ байнаб? Сэлэнгын айком саг үргэлжэ һургуули тухай анхаралаа табижа байхадань, тиимэ ябадал Яруунада ба Хэжэнгэдэ үзэгдэдэггүй байна. Ушар иимэһээ хаахаанагүй һуралсалай хүдэлмэриие һайжаруулхын, эгээл мүнөө экзаменда бэлэдхэлые шангадхахын түлөө нютагай партийна, советскэ органууд оролдолгоео улам ехэ болгохо, арадай гэгээрэлэй аймагай таһагуудай хүдэлмэриие шалгажа ба зохихо туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой. Энээнгүйгөөр культурна, эрдэм мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ түсэб бэелүүлэгдэжэ шадагдахагүй гээшэ. Тиин шэнэ табанжэл соо город ба хүдөө нютагуудай бүхы үхибүүд 7 наһанһаа эхилжэ арга бэшэ һураха ёһотой байна. 1950 ондо эхин, 7 жэлэй ба дунда һургуулинуудта һуража байһан һурагшадай тоо 31,8 миллион болохо зэргэтэй.

Һуралсалай энэ жэлэй дүн хадаа табанжэлэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһанай түрүүшын сэгнэлтэ болохо. Тиимэһээ табанжэлэй түсэбые толотомо һайнаар дүүргэхэ гэжэ бүхы советскэ арадай тэмсэжэ байхадань, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд гээгдэхэ ёһогүй. Һуралсалай жэлые һайнаар дүүргэхэ ба удаадахи жэлэй һуралсалые бэлэдхэл түгэсөөр угтаха гээшэ тэдэнэй мүнөөдэрэй зорилго болоно.

Эхэ орондоо эрдэм мэргэжэлтэй, культурна хүнүүдые хүмүүжүүлэн бэлэдхэхэ хэрэгые улам дээшэнь үргэе!

Нүхэр Сталинай Майн нэгэнэй приказ республикын ажалшадые шэнэ шэнэ амжалтануудта зоригжуулна

Шэнэ амжалтануудаар түүхэтэ приказ угтаба

Улан-Удэ станциин коллективэй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшад СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхооxo ба хүгжөөхэ Сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбөөр урмашажа, ажал хүдэлмэри дээрээ ехэхэн амжалтануудые түйлаһан байгаа. Тус коллективэй членүүд апрель һарынгаа үйлэдбэриин түсэбые 110 процент дүүргэжэ, Майн Нэгэнэй түүхэтэ үдэрые угтаһан байгаа һаа, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министр Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр И. В. Сталинай түүхэтэ приказда харюу болгожо үшөө ехэхэн амжалтануудые түйлахаар зоригжонхой.

Поезднуудые холбон зохёогшо стахановец нүхэр Савченко апрель һара соо даалгабарита нормоёо 180 процент дүүргэһэн юм. Мүнөө нүхэр И. В. Сталинай түүхэтэ приказтай танилсаад байхадаа, үшөө үндэр ажалай бүтээсэ түйлахаб гэжэ уялга абаад, һүни үдэргүй эршэмтэй шангаар хүдэлмэрилнэ.

Тэрэшэлэн поезднуудые холбон зохёогшод нүхэд Дегтярь, Кудряшов, Лазарев болон бусад социалистическэ шэнэ уялгануудые абаха зуураа, урдань үзэгдөөгүй үндэр ажалай бүтээсэнүүдые түйлахаар зоригжожо, Сталинска приказай хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсабад. Энэхи партийна, комсомольско ба профсоюзна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэр И. В. Сталинай приказтай өөрынгөө коллективэй членүүдые гүнзэгыгөөр танилсуулжа, тэдэнэрые шэнэ амжалтануудта зоригжуулжа байна.

Тус коллективэй эрэгтэй эмэгтэй членүүд энэ түүхэтэ приказ толилһон газетэнүүдые уншажа ба кружогуудта ябажа тэрээнтэй гүнзэгыгөөр танилсажа байха юм.

Түүхэтэ приказда колхозно таряашадай харюу

ССР Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министр нүхэр Иосиф Виссарионович Сталинай бүхы оронуудай ажалшан арадай дайшалхы хүсэнүүдые харжа үзэхэ үдэр болохо—Майн Нэгэндэ зорюулжа гаргаһан гайхамшагта сэсэмэргэн приказые бүхы советскэ арадтай хамта Зэдын аймагай эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтабад.

Советскэ арадай түүхэтэ илалтануудые түйлаһан замай дүнгые ба улам саашадаа шэнэ-шэнэ илалтануудые түйлаха замуудые заажа үгэһэн приказай харюуда Гэгээтын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой членүүд ажал хүдэлмэри дээрээ үшөө ехэхэн амжалтануудые түйлхабди гэжэ уялга абаба. Мүнөө тус колхозой таряанажалай бригадануудай хоорондохи социалистическэ мүрысөөн үшөө үргэдэжэ, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйладаг стахановецуудай тоо үдэр ерэхэ тудам олошорно.

Партийна эхин организациин секретарь нүхэр Л. Гапилов гэгшын халуун туһаламжа доро тус партийна организациин эдибхитэй агитаторнууд нүхэд Г. Гуржапов, Д. Н. Бодеев, Б. Домбоев болон бусад колхозойнгоо бүхы членүүдые энэ приказтай ба дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбтэй гүнзэгыгөөр танилсуулжа байна.

Тэрээнһээ гадна, полевой стануудай дэргэдэхи улаан булангуудаар дайшалхы хуудаһанууд, лозунг болон плакадууд гоё һайханаар бэшэгдэжэ няагдал. Эндэ нүхэр И. В. Сталинай приказһаа болон Сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбһөө һонирхолтой тоо баримтанууд абтажа бэшэгдэнэ. Тэрээнтэй хамта тус агитколлективэй олонхи агитаторнууд болбол полевой хүдэлмэри дээрэ ябажа, социалистическэ уялгануудаа хэрзэргээр дүүргэжэ байһанайнь т... бүридхэлые зүбөөр гаргаха хэрэгтэ бригадирнуудта саг үргэлжэ бодото туһаламжа үзүүлдэг болоо.

Түүхэтэ приказтай гүнзэгыгөөр танилсаһан колхознигууд тарилгын хүдэлмэриие эрхим һайн шанартайгаар, агротехническэ богонихон болзор соо үнгэргэжэ, СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхооxo ба хүгжөөхэ дүрбэдэхи табанжэлэй эхин түрүүшын жэлдэ үндэр баян ургаса түйлажа, колхозоо большевистскэ ба колхознигуудаа баян шадалтай болгохоор тэмсэнэд.

Мүн колхозой малажал дээрэ хүдэлмэрилдэг һаалишад, мал адуулагшад, хонишод энэ түүхэтэ приказтай гүнзэгыгөөр танилсаха зорилготойгоор хэблэл газетэнүүдые хүлеэн ядажа байхаһаа гадна, политическэ ба теоретическэ дүүрэн бэлэдхэлтэй агитаторнуудай ерэхэдэ, тэдэнэрые тон хүндэтэй өөр угтажа абаад, һүүлэй һонинуудые ехэхэн анхаралтайгаар шагнадаг болоо. Иимэ жэшээтэ баримтанууд аймагай бусадшье колхозуудаар яһала олон байха.

ВКП(б)-гэй айкомой лекторнүүд болон пропагандистнууд болбол колхозно полевой стануудаар дары дары ерэжэ, политическэ ба теоретическэ тематэй лекцинүүдые болон элидхэлнүүдые хэжэ байхыень манай эндэхи колхознигууд хүсэнэд.

Д. ЦЫРЕМПИЛОВ.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министрын орлогшо агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй Главнокомандалагша, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Советскэ Союзай Герой, авиациин генерал-полковник Константин Андреевич Вершинин.

В. Кавригинай фото (ТАСС-эй фотохроника).

Дайшалхы һуралсалаа шангадхаха

Н-скэ авиационно частиин боецууд ба командирнууд өөрынгөө агууехэ вождь, ССР Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министр Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр И. В. Сталинай Майн Нэгэнэй үдэртэ зорюулһан приказые угаа ехэ хүндэтэйгөөр һайшаан угтаха зуураа, дайшалхы мэргэжэлээ улам саашань һайжаруулжа, хэзээ хархис дайсанай баһа дахин толгойгоо үргэхэ болоо һаань, тэрэ дары буугаа гартаа барижа мордохоор зоригжобо.

Энэ частиин боецууд болон командирнууд СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхооxo ба хүгжөөхэ гүрэнэй урьһаламжые хэдэхэн часай бо зор соо эмхитэй гуримтайгаар захижа, өөһэдынгөө хатуу шанга жэяг заршамые болон үдэр бүри ургаха байһан патриотизмые харуулһан байха юм.

ИЛАЛТЫН ҮДЭРЫЕ ЭРХИМ БЭЛЭГТЭЙГЭЭР УГТАА

Илалтын агууехэ һайндэрлэлгые үндэр амжалтануудаар угтахые хүсэжэ, Байкало-Селенгинскэ пароходствын дэргэдэхи судно-заһабарилгын заводой токарь нүхэр Буркова майн түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ хамсыгаа шаман хүдэлмэрилһэн байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ нүхэр Буркова болбол халаанайнгаа даалгабари хододоо 180 процентһээ доошо бэшээр дүүргэдэг байба. Тиигээд майн 8-ай үдэр хүдэлмэриингээ эршэ бүри шангадхажа, халаанайнгаа даалгабари 220 процент дүүргээ. Нүхэр Бурковагай жэшээгээр бүхы заводой хүдэлмэришэд хүдэлмэрилжэ, бага бэшэ амжалтануудаар Илалтын үдэрые угтаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Берлиндэ рейхстаг дээрэ Илалтын Туг мандуулһан СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй офицерскэ ба сержантска составта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

...нинэй орден ба «Алтан одон» медаль ...рдагатайгаар Советскэ Союзай Ге...й нэрэзэргэ олгохо:

1. Капитан Давыдов Василий Иннокен...ьичтэ.
2. Сержант Егоров Михаил Алексееви...
3. Младша сержант Кантария Мелитон Варламовичта.
4. Капитан Неустроев Степан Андреевичдэ.
5. Ахалагша лейтенант Самсонов Константин Яковлевичта.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Н. ШВЕРНИК.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1946 оной майн 8.

Кондопожско саарһанай-целлюлозно комбинадые һэргээн бодхоолго

...ЛЕНИНГРАД, майн 8. (ТАСС). «Сев...запстрой» гэжэ баруун-хойто ажа...хэриин барилгын трест болбол дай...й үедэ һандаргагдаһан Кондопожско ...саарһанай-целлюлозно комбинадые һэргээн ...бодхоолго эхилбэ, энэ жэлдэ целлюлозно ..., картонно машинануудай, ко...энэ гэхэ зэргын корпусуудые барижа ...дэмэрилүүлхээр хараалагдаһан байна. ... үлэһэн ба шэнэ түхеэрэлгын ... нэгэн доро заһабарилагдаха юм. ...оной хүдэлмэриин түсэбэй хэдэн зуугаад мянган дүрбэлжэн метр древесиные абахаар хараалһан модоной баржые бариха байна.

Эндэ гэр байрын барилга үргэнөөр үргэдхэгдэхэ юм. Болбосон түхэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй поселок, мүн баһа коммунальна ба олониитын барилганууд баригдахаар хараалгдана.

Энэ жэлдэ комбинадые һэргээн бодхоолгодо хоёр зуун миллионһоо дээшэ түхэриг гаргашалагдаха юм.

Республикын колхозуудай полинууд дээгүүр

Панафидинай бригадынхид үгэдөө хүрэбэ

Үшөөтэйн МТС-эй Кирилл Панафидинай хүтэлбэрилдэг тракторна түрүү бригадын членүүд тракторна машинануудаа эрхим шанартайгаар заһабарилжа дүүргээд байхадаа, хабарай полевой хүдэлмэриин түсэбые болзорһоо урид шиидхэхэбди гэһэн социалистическэ уялга абаа һэн. Мүнөө энэ бригадынхид хэлэһэн үгэдөө хүсэд хүрэбэ.

МТС соогоо эгээл түрүүлэн тракторна хүдэлмэринүүдэй хабарай түсэб дүүргэһэн энэ бригадынхид саашадаа үшөө эршэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Бригадын түрүү трактористтнууд Александра Хорошних, Раида Юдина, Спиридон Хорошних, Серафима Фанасичина гэгшэд үйлэдбэриингөө даалгабаринуудые халаан бүридөө 120-һоо 130 процент хүртэр дүүргэнэд. Бригадын членүүдэй бүтээһэн хүдэлмэриин шанар һайн тээшэ сэгнэгдэдэг байна.

Тарилгые түргэн ба эрхим шанартайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ горьтойхон үүргэ дүүргэжэ ябаһан энэ бригадада МТС-эй дирекци, партийна организациин дамжуулгын Улаан туг үгтэнхэй юм.

С. ЗОДБОЕВ.

Эртын тарилга дүүргэбэ

Үндэр ургасын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эршэтэйгээр оролсоһон Курумканай түрүү колхозууд орооһото культурануудай эртын тарилгын хүдэлмэри дүүргэжэ байна. Дыренскэ сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо эгээл түрүүлэн 250 гектарта эртын орооһото культурануудые таряа. Мүн «Зорик» гэжэ хүдөө ажалай артель ороoһото культурануудай эртын тарилга дүүргэбэ.

Кяхтын аймагай 8 колхозууд бии байһан үрһэеэ баранинтень хаяжа, эртын ороoһото культурануудай тарилгые дүүргэһэн байна. Тэдэнэй дунда Энгельсын, Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Улаан Табангуут», «Улаан Субэгтэ» колхозууд оролсоно.

Ороoһото культурануудай эртын тарилгые дүүргэһэн эдэ колхозууд оройн культурануудые тариха газараа элдүүрилжэ байна.

Н. СЕРГЕЕВ.

Шанар сахидаг шударгы үбгэн

Зунды Бодиев 80 наһатай болоо. Тиигэбэшье, артелиин ажалда ходо хабаадалсажа ябадаг юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ колхозой шиидхэхы хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэнинь байжа, дайсаниие эсэслэн дараха хэрэгтэ бүхы хабаараа туһалаа һэн. Тиихэ зуураа, ходо түрүүшүүлэй зэргэдэ тоологдодог байгаа.

Тиин, Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой правлени шударгы колхознигоо шэлэн оложо Зунды үбгэниие шанар сахигша болгоо һэн. Иимэ харюусалгатай ба хүндэтэй даалгабари абаад байхадаа ,Зунды Бодиев өөрынгөө уялгые арюунаар дүүргэжэ байна. Мүнөө хабарай тарилгын үедэ нүхэр Бодиев хизаар мори унаад, ходо поли дээгүүр ябажа, колхознигуудай хэһэн хүдэлмэриин шанар һайса шалгадаг юм. Зарим плугшан, борнойшон гү, али сеялкэшэнэй хүдэлмэридөө голёдоһо гаргаһан байбал тэрэ доронь дахяад дүүргүүлхэ эрилтэ хэдэг байна.

Өөрынгөө хүдэлмэридэ үнэн сэхээр хандахаһаа гадна, нүхэр Бодиев ондоо колхознигуудые ажалай дэбжэлтэдэ зоригжуулдаг юм.

С. ГОНЧИКОВ.

Сахарна свекло тарина

БИЧУРА. (Телефоноор абтаба). «Безбожник» колхоз хабарай тарилга хэхэтээ нэгэн доро, сахарна свекло тарижа байна. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр энэ колхоздо 40 гаран гектар свекло таригдаа.

Эндэ сахарна свекло тариха тусхай звено эмхидхэгдэнхэй. Звеное эдибхитэй колхозница Николаева гэгшэ хүтэлбэрилдэг юм. Энэ звеногой членүүд гектар бүриин 150 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряаха уялга абанхай.

Б. ЮНДУНОВ.

Хабарай полевой хүдэлмэриин ябаса тухай БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын МЭДЭЭН

1946 оной майн 5.

Аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ проц.: Ороoһото культурануудай эртын яровой тарилга	Яровой бүхы тарилга	Газар хахалалга
Торийн	62,4	30.0	48 0
Курумканай	56,7	38,9	22.0
Хориин	51,7	27.4	47.1
Хэжэнгын	48,0	30,6	38.9
Зэдын	47,3	25.3	42.4
Кяхтын	47,3	21.7	37.6
Прибайкальска	46,6	23,7	40.[illegible]
Закаменай	44,8	28,0	57.[illegible]
Сэлэнгын	44,4	23,2	47.8
Тарбагатайн	42,9	25,2	43.9
Бичурын	40.0	26,7	45.8
Б.-Кударын	39.4	22,0	38.1
Кударын	37.2	23,1	38.0
Мухаршэбэрэй	36.1	25.6	42.3
Кабанскын	29.6	16,4	37.0
Иволгын	28.8	18,0	46.0
Заиграйн	28,2	18,6	47.2
Яруунын	26,0	11,6	1[illegible].0
Баргажанай	13,1	8.5	13.0
Түнхэнэй	11,9	7,0	74,5
Хамта	38,7	22,9	66,8

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Эрид хубилалта хэхэ хэрэгтэй

—Дарья Гармаш гэгшэ ямар хүн бэ?—гэжэ „Гигант" колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байhан, Тарбагатайн МТС-эй № 4 түрүү бригадын трактористнуудhаа асуубабди.

—Тиимэ хүн тухай дуулаагүй гээшбди,—гэжэ үнихэн дуугай байhанайнгаа hүүлээр тракторист Михалев хэлэбэ.

Эндэ трактористнууд республиканска социалистическэ мүрысөөнэй условинууд тухайшье, МТС соогоо хэнэй түрүү hуури эзэлжэ ябаhан тухайшье мэдэхэгүй байhаниинь элирбэ.

—Иимэ юумэн тухай бидэнэртэ хэншье хэлээгүй,—гэжэ трактористнууд хэлэнэ.

Хабарай тарилгада зорюулагдаhан ба шэнэ табанжэлэй түсэб тухай бэшэгдэhэн лозунгнууд трактористнуудай байдаг гэрэй ханада үлөөтэй байба. Тиимэ лозунгнуудай олон байбашье hаань, тэдэнэй удха тухай hонирходог хүнүүд бригада соо үсөөхэн байгаа. Иигэжэ трактористнуудтай хөөрэлдэжэ байхадамнай мүн тэндэ колхозой парторганизациин секретарь, бригада соохи „саг үргэлжын түлөөлэгшэ" нүхэр Редикальцев гэгшэ hууна. Тэрэ юундэшье hанаагаа зобонгүй, убайгүй hуужа байба.

Зэргэлэн байhан бригадынь трактористнууд бултадаа шахуу вагончигууд соогоо байба. 5 тракторай миил нэгэниинь хүдэлмэрилжэ байгаа. Нүгөөдүүлынь эбдэрхэй байhан дээрэhээ борозда соогоо миин байгаа hэн. Уншахашье юумэ байхагүй, трактористнууд миил hуунад. Бригада дээрэ абадаг hансахан газетээ тамхи татажа дууhанхай. Бригада соонь амарха үедөө сагаа үнгэргэхэ юумэ гэжэ байхагүй. Шатар, домино, хүгжэмэй инструмент—юуншье үгы.

Хабарай тарилгын эхилхын урда тэрэ парторганизаци болбол 8 хүнhөө бүридэhэн агитколлективые партийна суглаан дээрэ баталhан байха юм. Теэд тэдэнэрэй нэгэниншье полевой стан болон тракторна бригада дээрэ нэгэтэшье ошоогүй, нэгэшье хөөрэлдөө үнгэргөөгүй байшоо.

—Сүлөөгүй байна,—гэжэ багшанар-агитаторнууд нүхэд Кондакова, Андреев гэгшэд хэлэнэ.

Клубые даагша, агитатор нүхэр Пестерев гэгшэ табанжэлэй түсэб тухай колхознигуудай дунда ямаршье хүдэлмэри хээгүй байхаhаа гадна, мүн өөрөөшье шэнэ табанжэлэй түсэб тухай уншаhан юумэ гэжэ байхагүй. Энэ хүн тэрэшэлэн клуб соогоошье юумэ хэнэгүй. Тэндэнь аяар hунгуулиин кампаниин үедэхи плакадууд ба лозунгнууд үлгөөтэй байна. Клуб соохи түхеэрэлгэ гэхэдэ гурбан яар скамейкэhээ бэшэ юумэ байхагүй. Клубынь гансахан hайндэрэй үедэ нээгдэдэг юм гэлсэнэ.

Олониитын-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри Тарбагатайн аймаг дотор муугаар табигдаад байхада партиин айкомдо, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таhагта эшхэбтэр байна.

Олохон тракторна бригаданууд дээрэ показательнуудай самбаршье, газетчэ витринэшье байхагүй.

Аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд дурасхаалта үдэрнүүдhээ ондоо үдэрнүүдтэ политическэ темээр элидхэл хэнэгүй. Анар үнгэрэгшэ жэлэй октябрь соо баталагдаhан элидхэлшэдэй состав мүнөө хүртэр дахяад хаража үзэглөөгүй байhаар. Тиихэтэй хэмга тэдэ элидхэлшэдhээ олохон хүниинь аймаг соохоо үниэй гаража ошонхой аад, зарьманиинь мүнөө хүртэр айк мой список соо бии байhаар. Түс списоктэ бии байhан элидхэлшэдэй нэгэниншье табанжэлэй түсэб тухай элидхэл хээгүй байха юм. Хэтэрхэдээ, та анжэлэй түс б тушаа ВКП(б)-гэй обкомой дурадхан үгэhэн темэнүүдээр хэгдэхэ элидхэл ба лекцинүүд элидхэлшэдтэ хубаагдан үгтөөгүй байна.

Тиимэhээ табанжэлэй түсэб тухай хуулиин удхые мэдэхэгүй колхознигууд аймаг соо олон байхаhаа гадна, мүн олон агитаторнуудайшье бии байхань гайхалтай бэшэ. Жэшээлхэдэ, „1946-1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуули хэзээ баталагдан абтаhан бэ" гэhэн асуудалда аймагай центртэхи нэгэ агитатор (милициин хүдэлмэрилэгшэ) иигэжэ харюусаба: „СССР-эй Верховно Соведэй арбан нэгэдэхи сесси дээрэ".

Саашадаа иимэ ушарые ябашье тэсэжэ болохогүй. Арад зоной дунда ябуулагдаха ойлгуулалжын хүдэлмэридэ эрид хүбилалта хэхэ хэрэгтэй.

А. КОСТЕЕВ

Партийна суглаае түгэс бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэхэ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ Ленин—Сталинай партиин зэргэдэ түрүү хүнүүд олоор элсүүлэгдэжэ, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө өөhэдынгөө хүсэ шадалые ба ами наhые гамнангүйгөөр бүхы советскэ хүнүүдтэй хамта тэмсэhэниинь элитэ. Эгээл иимэhээ бидэнэр агууехэ Илалта туйлаад, амгалан тайбан хүгжэлтын замда ороод байнабди.

Тиимэhээ эдэ залуу коммунистнуудые большевистскээр хүмүүжүүлхэ тушаа партийна эхин организацинууд бүхэн, бүхы партийна хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд бүхэн партиин доторой хүдэлмэриие үг үндэhөөрынь шэнэдхэн табижа, коммунистнуудай идейно-политическэ мэдэрэлые дээшэлүүлхэ үүргэтэй болоно. Иижэшье ВКП(б)-гэй Центральна ба Областной комитедүүд бидэнэртэ саг үргэлжэ тодо hонор заабари үгэдэг байна.

ВКП(б)-гэй Центральна ба Областной Комитедүүдэй энэ шухала заабаринуудhаа үндэhэлжэ, Закаменай аймагай партийна организаци болбол өөhэдынгөө коммунистнуудай, идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар нилээдгүй ехэхэн партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри хэhэн байна. Түбхын түрүүндэ, партийна суглаануудые идейно-политическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ, суглаанда бүхы коммунистнуудые эдибхитэйгээр хабаадуулха, партийна суглаанда абтаhан шиидхэбэринүүдые саг болзор соонь дүүргүүлхэ гэхэ мэтын асуудал тушаа бидэнэр гол анхаралаа табинабди.

Аймагай колхозууд, МТС болон эмхи зургаануудай дэргэдэхи олонхи партийна эхин организацинууд өөhэдынгөө ээлжээтэ суглаануудые бүхы коммунистнуудай эдибхитэй хабаадалгатайгаар идейно-политическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, „Улаан Октябрь" колхозой партийна организацида 5 коммунистнууд тоологдоно. Тиин, эдэнэр хадаа ВКП(б)-гэй обкомой XXII пленумэй шиидхэбэриие зүбшэн хэлсэхэдээ барандаа үгэ хэлэхэ зуураа, шүүмжэлэлгын үндэhөөр партийна организацинга ба колхозойнгоо правлениин хүдэлмэридэхи ехэхэн дутуу дунда зүйлнүүдые элирүүлээд, энээниие усадхаха талаар тодо hонор хэмжээ-ябуулгануудые хараалhан шиидхэбэри батал абаhан байгаа. Мүнөө энэ колхозой члэнүүдэй дунда ажалай жаяг заршам нилээдгүй hайжарба.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин бүхы члэнүүдэй хабаадалгатайгаар суглаан үнгэргэгдэжэ, тэндэ хабаадалсагшад хабарай тарилга дээрэ агротехникын заабариие хазагайруулжа байhаниие элирүүлхэтэеэ хамта, энэ алдуугаа дары заhаха тушаа таряан ажалай бригадануудта хүдэлмэрилдэг коммунистнуудта дэлгэрэнгы заабари үгэhэнэйнь ашаар, энэ алдуу эндүүнүүд тэрэ дары заhагдаhан байха юм. Тэрэшэлэн III Интернационалай нэрэмжэтэ, Бур-Цакирай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай партийна эхин организацинууд хамтынгаа суглаануудые идейно-политическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэжэ, коммунистнуудаа большевистскээр хүмүүжүүлдэг болоhон байна.

Аймаг соогоо түрүү колхозуудай нэгэндэ тоологдодог Майн 1-эй нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ц. Ульзутуев коммунистнуудайнгаа политическо-теоретическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн туhаламка үзүүлнэ. Эндэхи коммунистнууд суглаандаа хүндэтэ шалтагаангүйгөөр хожомдохо гү, али ерэнгүй байха ябадалые гаргадаггүй байна. Иигэжэ жэшээтэ hайнаар партийна суглаануудые үнгэргэжэ коммунистнуудые, илангаяа партиин члэнэй кандидадуудые политическээр хүмүүжүүлхэ зуураа, партийна хүдэлмэридэ эдибхитэйгээр хабаадуулха, суглаан дээрээ залуу коммунистнуудта партийна даалгабари үгөөд, тэрэнээ дүүргэхэ хэрэгтэнь халуун туhаламжа үзүүлдэг партийна эхин организацинууд манай эндэ нилээдгүй олон бии.

Теэд, зарим партийна эхин организацинууд энэ талаар горьтой хүдэлмэри үшөөл хээгүй байhан зандаа. „Улаан малшан" гэжэ хүдөөажалай артелиин парторганизациин секретарь нүхэр Л. Сосоров, Сагаан-Мориной сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Д. Дармаева, Бур-Цакирай сомоной „Улаан таряашан" гэжэ хүдөө ажалай артелиин партийна эхин организациин секретарь нүхэр Б. Данзанов болон бусад партиин доторой хүдэлмэриие мүнөө сагай эрилтын ёhoop шэнэдхэн табиха тушаа тон хангалтагүй хүдэлмэри хэнэ.

Ушар иимэhээ эндэхи партийна организацинуудай суглаанууд бүхы коммунистнуудай эдибхитэй хабаадалгагүйгөөр, илангаяа ёhотой большевистскэ шүүмжэлгэ эрхилэгдэнгүйгөөр үнгэрдэг байна. Партийна суглаануудые эмхитэй гуримтайгаар, политическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ хэрэгтэ тэрээндэ ёhотой бэлэдхэл хэхэ ябадал ехэхэн үүргэ ээлнэ. Теэд, эдэ партийна эхин организацинуудай секретарьнууд суглаандаа горьтой бэлэдхэл хээгүй дээрэhээнь гэхэ гү, али бүхы коммунистнуудтаа зүбшэн хэлсэхэ асуудалнуудаа болон суглаанай болохо болзорынь, мүн хаана болохынь саг соонь зарладаггүй ушарhаа тэндэхи олонхи коммунистнууд суглаандаа гээгдэжэ ерэхэ ба оройдоошье ерэнгүй байха ушарнууд үзэгдэнэ.

Коммунистическэ большевигүүдэй парти болбол өөрынгөө члэнүүдые большевистскээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг байна. Тэрээнhээ гадна, СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи зарлалгын нэгэдэхи сессеэр баталагдаhан 1946—1950 онуудта ССР Союзай арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ Сталинскэ дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбэй баталагдаад бэелүүлэгдэжэ байхадань, манай большевистскэ партиин бүхы члэнүүд болбол энэ агууехэ програмые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө түрүү үүргэнүүдые большевистскэ ажалаараа бэелүүлжэ, бүхы ажалшадые шэн зоригто ажал тээшэ зоригжуулха уялгатай болоно. Ушар иимэhээ дээрэ нэрлэгдэhэн партийна эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ба бүхы коммунистнууд болбол өөhэдынгөө хүдэлмэридэхи дутуу дунда зүйлнүүдые партиин Обкомой заабариин үндэhөөр эрид шууд усадхахань зайлашагүй зорилго болоно гээшэ.

ВКП(б)-гэй айком, түбхын түрүүндэ тэрэнэй эмхидхэлэй-инструкторска таhагай хүдэлмэрилэгшэд энэ дутуу дундануудаа усадхаха хэрэгтэнь дурсагдаhан партийна эхин организацинуудта үдэр бүхэндэ бодото туhаламжа үзүүлхэhээ гадна, партийна эхин организацинуудай баталан абаhан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгажа байха ёhотобди.

Гэбэшье, бидэнэр иимэ алдуу эндүүнүүдые мүнөө хүртэр хаража байбашье hаа, энээниие саг дары усадхаха талаар эрид шууд хэмжээ-ябуулгануудые абаагүй байhамнай манай ехэхэн алдуу болоно гэжэ большевистскэ шүүмжэлэлгын ёhoop мэдэрхэ зэргэтэй болонобди.

Г. ГАРМАЕВ,
ВКП(б)-гэй айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таhагые даагша.

ВКП(б)- гэй историие шудалжа байна

Сэлэнгын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой коммунистнууд 1945 оной ноябриин 15-да эмхидхэгдэhэн партийна кружогто ябажа ВКП(б)-гэй историин хуряангы курсые шудалжа дүүргэбэ.

Энэ кружогые ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айкомой пропагандист нүхэр Раднаев хүтэлбэрилhэн байна.

Кружогто hуралсаhан 13 коммунистнууд барандаа hайн сэгнэлтэ абаа. Тэдэнэрэй дунда нүхэд Десятков ба Фомин гэгшэд эрхим сэгнэлтэ абаhан байна.

Мүнөө эндэхи коммунистнууд СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ түсэб тухай хүдэлмэриие колхознигуудайнгаа дунда үргэнөөр ябуулжа эхилбэ.

ТҮРҮҮ hУУРИЯА АЛДАХАГҮЙН ТҮЛӨӨ

Байкало-Сэлэнгын гол мүрэнэй пароходствын Улан-Удын пристаниин хүдэлмэришэд дүрбэдэхи сталинскэ табанжэлэй түрүүшын жэл болохо 1946 оной навигациие ажалай плалтын үндэр амжалтаар угтаhан байна. Түс коллектив пристанийнгаа бүхы түхеэрэлтын заhабариие навигациин эхилхэhээ түрүүн, энэ оной февраль hарада уридшалан дүүргэhэн дээрэhээ Байкало-Сэлэнгын гол мүрэнэй пароходствын управлениин дамжуулгын Улаан тугые абаhан юм. Пристаниинхин болбол тэрэ гэhээр абаhан тугаа алдангүй, hара бүхэндэ ашаа тээлгын даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ, пароходствын коллективүүдэй дунда түрүү hуури эзэлhээр.

Советскэ оронной ажалшан арадай бэзбсэгтэ хүсэнүүлэй түгэс плалтын hайндэрэй урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо түрүү стахановецууд ба бригаданууд ажалай hайн амжалтануудые туйлаа. Жэшээлхэдэ: Е. Изосимовай бригада 140,9 процент, П. Оставчугай бригада 153,3 процент, М. Чупрановай бригада 142,5 процент, М. Павлеченкын эхэнэрэй бригада 101,5 процент апрель соо ашаа тээлгын hарынгаа түсэбые дүүргэhэн байнад. Эдэ бригадануудта мүн лэ эрхимээр хүдэлмэрилдэг стахановецууд олон бии. К. Матвеев, Н. Шкедов, В. Фролов, И. В. Старушин, Г. Далбаев, Н. Никонова ба бусад навигациин үе соо түрүү hуурияа алдангүй гарахын түлөө оролдосотойгоор хүдэлмэрилнэд.

Хабарай полевой хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүд юу харуулнаб

* *

В. И. ДУБРОВСКИЙ,
БМАССР-эй Газартаряалангай Министр

* * *

Энэ жэлдэ газарай хүрьhэнэй шииг нойтон хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ байна. Энэ хадаа үндэр ургаса хуряаха ябадалда тон ехэ ашаг туhа хүргэхэнь лабтай. Республикын бүхы колхозуудай тарилгын газарай хүрьhэн шииг нойтоор элдэг байhан хаданьэнээниие зүбөөр хэрэглэхын тулада газар борнойлхо, культиваци хэхэ мэтын элдүүрилгые саг соонь үнгэргэхэ хэрэгтэ гол зорилго табигдаhан байха юм.

Ороohoто культурануудай эртын тарилга хэхэ газарай хүрьhэ элдүүрилхэ талаар түрүү колхозууд яhала hайн жэшээнүүдые харуулба. Түнхэнэй, Сэлэнгын, Торнин аймагуудай олохон колхозууд газар элдүүрилхэ апрелиин даалгабаринуудые дүүргэжэ шадаа, дээрэхи аймагуудай колхозууд газарай хүрьhые хэм соонь элдүүрилжэ, шииг нойто тогтоохо хэрэгтэ бии байгаа бүхы хүсэеэ элсүүлэн, колхознигуудай ажалые зүбөөр эмхидхэhэн байха юм.

Гэбэшье, республика дотор газар элдүүрилхэ болон мүн эртын яровой тарилга хэхэ түсэбүүд хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байhаниинь хабарай полевой хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүд дээрэhээ харагдана. Баргажанай, Яруунын аймагууд газар элдүүрилхэ түсэбөө бүри хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байха юм. Эдэ аймагуудай диилэнхи колхозууд майн түрүүшын 5 хоногой даалгабаринуудые хоёр дүүргээгүй байба.

Газарай элдүүрилгые эртүүр эхилhэн, гол таряан ажалтай Бичурын, Мухаршэбэрэй аймагууд полевой хүдэлмэридэ ороhонhоо хойшо өөдтэй урагшаа ябаагүй. Кударын, Кяхтын аймагууд баhал ехээр гээгдэнхэй. Эдэ аймагууд аяар майн 5 болтор газар хахалха ба тэрэниие саашань элдүүрилхэ түсэбүүдээ орой 28—32 процент дүүргэhэн байна. Майн түрүүшын үдэрнүүдтэ эдэ колхозууд тарилгын темпые нилээдгүй дээшэлүүлхэ байhан аад, харин урагшаа ябаагүй байба. Майн 1-hээ 5 хүртэр эдэ аймагуудай колхозууд 5 үдэрэйнгөө даалгабариие миил 45—50 процент дүүргэhэн байха юм. Гадна, дээрэхи аймагууд имагтал газар элдүүрилгые иимэ удаанаар ябуулжа байна бэшэ, харин ороohoто культурануудай эртын тарилга хэхэ эгээл эрхим агротехническэ болзорнуудые үнгэргэжэ байна.

Республикын колхозууд майн 10—15 хүртэр эртын яровой культурануудай тарилгые хэжэ дүүргэхэ ёhотой. Эдэ болзорнууд хизаарлагдаhанхай тулададань эртын яровой культурануудай тарилгые энэ гэhээр шамдуулха ябадал хамагай шухала болоно.

Баргажанай, Мухаршэбэрэй, Иволгын болон бусад аймагууд ороohoто культурануудай тарилгые тон удаанаар ябуулжа, республика дотор майн түрүүшын 5 хоногой даалгабариие дүүргэхэ хэрэгтэ hаад тохёолдуулба. Мухаршэбэрэй, Баргажанай, Иволгын колхозууд ороohoто культурануудай эртын яровой тарилгын түсэбые оройдоо 13-hаа 30 процент хүртэр дүүргэhэн байна. Тиихэдэнь Зэдын, Закаменай, Сэлэнгын, Прибайкальскэ, Курумканай аймагууд түсэбүүдээ, хахалhан ба хахалhаа үлүү гаргаhан байха юм. Эдэ аймагуудай хэдэн колхозууд ороohoто культурануудай тарилгые дүүргэнхэй.

Зарим аймагуудай хабарай полевой хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр ябуулжа байhан шалтагаан юуб гэхэдэ, тэндэхи газартаряалангай органуудай болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй сагай уларил хүйтэн байна гэhэн харша hэдэлгэhээ болоно. hүүлэй үдэрнүүдтэ hалхитай үдэрнүүд болоhоншье hаа, хабарай полевой хүдэлмэридэ энэ гэхэ hаад хүргэхөөр бэшэ байгаа.

Эдэ гээгдэнги аймагуудай олонхи колхозууд ба трактористнуудай ажалай бүтээсэ тон бага, хүдэлмэринь эмхидхэлгүй байна. Мори унаагаар хүдэлмэри хэжэ байhан колхознигуудай олонхинь үдэрэйнгөө нормонуудые дүүргэдэггүй байха юм. Зарим колхозуудаар хүн бүхэниие түс түстань хүдэлмэрилүүлхэ гурим сахигданагүй. Мүн колхознигуудай ажалай тоо бүридхэл hулаар табигданхай. Шалгалта дээрэhээ харахада эдэ аймагуудай олохон колхозуудай таряанажалай бригаданууд хүдэлмэридөө орой гарадаг, доторой гурим сахидаггүй байшоо. Тиимэhээ зарим бригадануудынь үдэрэйнгөө даалгабаринуудые оройдоо 30 процент дүүргэдэг байха юм. Тиихэлээр Бичурын, Кударын, Мухаршэбэрэй аймагуудаар мори унаагаар хүдэлмэри хэжэ байhан нэгэ колхознигой үйлэдбэриин үдэр бүриин бүтээсэ дунда зэргээр 0,6—0,10 гектарhаа дээшэ гарадаггүй байба.

Машинно-тракторна станцинууд хабарай полевой хүдэлмэриие агротехническэ эрхим болзорнуудта дүүргэхэ хэрэгтэ гол үүргэтэй. МТС-үүдэй оньhото ба хүсэтэ машинануудаар хүдөө ажалай диилэнхи хүдэлмэринүүд шиидхэгдэдэг байна. Газартаряалантые онсо hайнаар элдүүрилдэг трактор машинууд колхозно таряашадай тушэг тулгуури болоожо үгэнхэй. Мүнөө жэлдэ республикын машинно-тракторна паркын хүдэлмэри нёдондонойхиhоо үлэмжэ hайнаар эмхидхэгдэжэ байна. Хэдэн түрүү МТС-үүд машинануудаа hайнаар заhабарилжа, полевой хүдэлмэриие саг соонь эмхитэйгээр захалаад, тэрэнээ hаадгүйгөөр үргэлжэлүүлжэ байха юм.

Курбын, Ехэ-Кударын, Кыренскэ, Саянтын, мүн шэнээр эмхидхэгдэhэн Сухын, Бургалтайн МТС-үүд полевой хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүд дээрэhээ харахада, бэшэ машинно-тракторна станцинуудые булижа ябана. Эдэ МТС-үүд условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалалгада оруулан 45-hаа 60 га хүртэр элдүүрилhэн байха юм. hаяар нэрлэгдэгшэ машинно-тракторна станцинууд хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй түсэбые дүүргэхээр байна.

МТС-үүдэй хэдэн тракторна бригаданууд хабарай тракторна хүдэлмэринүүдэй түсэбүүдые үни хада дүүргээд саашадаа амжалтатайгаар үргэлжэлүүлжэ байха юм. Ехэ-Кударын МТС-эй Цырен Дамбаевай хүтэлбэрилдэг бригада хабарай тракторна хүдэлмэринүүдэй түсэб республика соо эгээл түрүүлэн, болзорhоо урид дүүргээ hэн. Мүнөө түс бригадын члэнүүд түсэбhөө гадуур газар элдүүрилжэ, тарилга хэжэ байнхай. Мүн Саянтын МТС-эй нүхэр Дымбрыловэй бригада тракторна хүдэлмэринүүдэй хабарай түсэб амжалтатайгаар дүүргэhэн байна.

Курбын МТС-эй нүхэд Цырендоржиев, Гатабон гэгшэдэй бригаданууд Заиграйн аймагай бүхы тракторна бригадануудые түрүүлэн хабарай полевой хүдэлмэриин түсэбые дүүргэбэ. Нүхэр Цырендоржиевай бригадын члэнүүд условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалалгада оруулан 111 гектар элдүүрилhэн, 800 килограмм горючи арбилhан байха юм. Мүн нүхэр Гатабоной бригадынхид условно трактор бүхэнөөр 103 гектар элдүүрилжэ, 400 килограмм горючи арбилба. Энэ МТС-эй түрүү трактористка Мария Спиридонова гэгшэ СХТЗ трактороор 70 гектар элдүүрилээ.

Хорин МТС-эй түрүү тракторист нүхэр Аюшеевай хүтэлбэрилдэг бригада условно трактор бүхэнөөр 100 гектар элдүүрилжэ, 700 килограмм горючи арбилба. Мүн энэ мэтын жэшээнүүд Селендумын, Бургалтайн болон бусад МТС-үүдээр бии байна. Селендумын МТС-эй трактористнууд Буянтуев, Доржиев гэгшэд полевой хүдэлмэридэ ороhонhоо хойшо hайн жэшээ харуулжа ябана. Гэхэтэй хамта, зарим МТС-үүд тракторна паркые хүсэд хэрэглэнгүй түрүү МТС-үүдээ гэдэргэнь татажа байна. Тиимэ хожомдонги МТС-үүд хабарай полевой хүдэлмэриие эмхигүйгөөр захалhан ябадалаа усадхахын түлөө ажалаа бүри эршэтэйгээр эмхидхэхын орондо, харин түрүүшын үдэрhөө хойшо унжагайржа байха юм.

Ново-Брянска МТС трактор заhабарилгаhаа абаад, мүнөө хүртэр хамагай хойно шэрэгдэжэ ябана. Майн 5-ай мэдээгээр түс МТС республика соо 22-дохи hуури эзэлhэн байба. hүүлэй үдэрнүүдтэ трактор бүхэнэйнь үйлэдбэриин бүтээсэ сууд хэ соо дунда зэргээр миил 1,75 гектар байха юм. Байгуулагдаhан нормонь 7 га байгаа. Мүн Кяхтын, Ехэ-Куналейн, Үдын, Закаменай, Бага-Куналейн МТС-үүдэй трактористнуудай үйлэдбэриин бүтээсэ тон бага. Түрүү зэргэдэ ябаhан Гашейн МТС-эй тракторнуудай үйлэдбэриин бүтээсын доошоо ороhон ябадал ехэ гутамшаг байна. Энэ МТС hүүлэй 10 хоног соо условно трактор бүхэнөөр сүүхэ соо дунда зэргээр оройдоо 1,4 га элдүүрилhэн байха юм.

Дээрэхи, мүн республикын бусад МТС-үүдэй иимэ хангалтагүй хүдэлмэриин гол шалтаг хадаа тракторна паркын хойноhоо техническэ харууhа хэхэ гуримые бүдүүлигээр хазагайруулhан дээрэhээ болоно. Зарим МТС-үүдэй техническэ хүтэлбэрилэгшэд тракторна бригада болон трактористнуудта машинануудые харууhалха талаар бодото заабари хүргэхын орондо, нүүдэл заhабарилагшад болошоhон байха юм. Тракторнуудай хойноhоо техническэ харууhа хэхэ гуримые хазагайруулhан баримта зарим МТС-үүдээр югын ябадал шэнгээр харагдадаг болошоо.

МТС-үүдэй директорнууд болон ахалагша механигууд тракторнуудай хойноhоо техническэ харууhа хэхэ гурим хазагайруулhан гэмтэ хүнүүдтэ хэмжээ абангүй. тиимэ жэгшүүритэй хэрэгые тэсэжэ байхань гайхалтай. Зарим МТС-үүдэй бригаданууд болон трактористнууд машинануудай хойноhоо hайнаар харууhалжа тохёолдоhон жаа-зуу дутуунуудые тэрэ доронь усадхангүй, харин эбдэржэ гарhаа гартарынь ябуулжа байдаг юм.

Кяхтын, Ново-Брянска ба бусад МТС-үүдэй хэдэн олон тракторнууд имагтал техническэ харууhанай муугаар хэгдэhэн дээрэhээ диилэнхи үдэрнүүдтэ миил байна. Теэд, эдэ МТС-үүдэй директор, механигууд тракторна паркые техническэ hайнаар харууhалжа, бүхы хүсөөрынь хэрэглэхэ тухай бодото анхаралаа табиагүй байhаар.

Тэрэшэлэн полевой хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүд дээрэhээ мэдэхэдэ, зарим МТС-үүдэй олонхи тракторна бригадануудай ажалай эмхидхэл тон hулам, үдэрэй шанга гурим тэдэнэртэ байгуулагдаагүй, hүниин халаан эмхидхэгдээгүй байха юм. Иимэ шалтагаануудhаа болоо хэдэн олон тракторна бригада, трактористнууд байгуулагдаhан нормонуудаа дүүргэнэгүй. Хэдэ-хэдэн МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд тракторна бригада, трактористнуудай халаан бүхэнэй даалгабариие дүүргүүлхэ тушаа шанга эрилтэ хэдэггүй байха юм.

МТС-үүдэй хабарай хүдэлмэриин түрүүшын эдэ дүнгүүд хадаа республикын соо бии байгаа тракторна паркынуудай хүсэд хэрэглэгдэжэ үшөө шадаагүй байhые гэршэлжэ үгэнэ. Энэ хадаа саашадаа тэсэмээр бэшэ байна. Хүдөө ажалай хүдэлмэринүүдэй эхин болохо хабарай тарилга дээрэ МТС, колхозуудай бии байгаа бүхы хүсэн элсүүлэгдэхэ ёhотой. Мүнөө жэлдэ МТС-үүдэй хүдэлмэри элдүүрилhэн гектарhаа сэгнэгдэхэгүй, харин хэды шэнээн ургаса хуряаhан болохо байhыень машинно-тракторна станцинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд hайса мэдэхэ байна. Тиимэдэ эрхим [illegible] нар сахиха уялгаяа трактористнууд [illegible] минуташье мартаха ёhогүй.

Дүрбэдэхи шэнэ табанжэлэй түрүүшын хабарай тарилгые амжалтатайгаар [illegible] гэргөөд, тэрэнэй удаадахи харууhалые hайнаар хээд байхадаа республикын колхозно таряашад үндэр ургаса хуряажа шадаха байна. Тарилгые түргэн дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлжэ, гол анхарал табихатаяа хамта эрхим шанар сахиха уялгаяа түрүүшын ээлжээндэ дүүргэхэ ёhотойбди. Хэрбээ хабарай полевой хүдэлмэриие шанар муутайгаар үнгэргөө hаа, үндэр ургаса хуряажа шадангүй урдынхи шэнгээр [illegible] рэнэйнгөө урда үритэй ээлитэй болохо, өөрын сэбэр үрhөөр дутаха, мүн [illegible] үдэртөө таряа талха абахагүй байхаа. Тиимэдэ тарилгын эрхим шанар сахиха гээшэ колхоз, МТС-үүдэй тон шухала зорилго болоно.

Түрүү колхозууд хабарай тарилга ороhонhоо хойшо агротехникын эрилтэнүүдые зүбөөр бэелүүлэн, эрхим шанар сахижа байнад. Имагтал газартаряалангай органуудай агрономууд, колхоз, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй колхознигуудтай хани барисаатайгаар хүдэлмэрилжэ, [illegible] нэрэй ажалые ходо шалган, дутуу [illegible] дыень ябууд усадхаха туhаламжа [illegible] заабари хүргэhэн газарнуудаар агротехникын үндэр эрилтэнүүд бэелүүлэгдэнэ.

Гэбэшье, зарим аймагуудай колхозууд агротехникын заабариие бүдүүлигээр хазагайруулжа байна гэhэн мэдээсэлнүүд орожо байна. Жэшээлхэдэ Кударын, Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын зарим колхозуудаар газарые гүйхэнөөр, [illegible] хахалhан нютагай үтэгжүүлгэнүүдые [illegible] руугаар хэрэглэhэн, таряае гаразр [illegible] hан баримтанууд үзэгдэбэ. Мүн Тарбагатайн, Заиграйн, Зэдын, Торнин, Иволгын аймагуудай зарим колхозууд газар элдүүрилгын, тарилгын агротехникые хазагайруулhан байна. Теэд, түс аймагуудай МТС, АЗО-нуудай агрономууд агротехникын заабариие хазагайруулагшадтай [illegible] сэл хэхын орондо, олонхи үдэрнүүдөө кабинет соогоо hуужа үнгэрэгэг [illegible] юм. Газарай таhагай, МТС-үүдэй [illegible] участково зарим агрономууд өөhэдынгөө хүндэтэ үүргые поли дээгүүр [illegible] гүй, харин гээгдэнги нүлөөдэ [illegible] байна.

Ургасые дээшэлүүлхэ нэгэн шухала нүхэсэл тарилгын газарые уhалха ябадал болоно. Тиигэбэшье, республика дотор ороohoто культуранудай эртын тарилга хэхэ газар уhалха түсэб дүүргэдээгүй байна. Баргажанай, Бичурын, Заиграйн, Кударын аймагууд газар уhалууриие мүнөө хүртэр хүсэд [illegible] сээнэгүй.

Хабарай полевой хүдэлмэриин эдэ [illegible] хы дутуунуудые дары сагаа усадхаха бүхы хэмжээнүүд хаа-хаанагүй абтаха ёhотой. Аймагуудай газартаряалангай орган, МТС, колхозуудай тон шухала зорилго хадаа ороohoто культуранудай эртын яровой тарилгые агротехникын эрхим болзорнуудта дүүргэхэ, мүн [illegible] культурануудые тариха газарай [illegible] бэлэдхэхэ, газар уhалха ябадалда [illegible] хабаяа элсүүлхэ хэрэг болоно. Эдэ [illegible] рилгонуудые бэелүүлхын тулада [illegible] ниитэ колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэн, [illegible] рүүшүүлэй дүршэлые бүгэдэндэ [illegible] рүүлхэ шухала.

Нютагуудтахи партийна, советскэ [illegible] гануудай хүтэлбэри доро үнэн [illegible] ажаллажа, колхоз, МТС бүхэн дүрбэдэхи табанжэлэй эхин—1946 оной [illegible] ургаса хуряаха аргаяа баранинь [illegible] лэн, тарилгые культура бүхэнэй [illegible] болзорнуудта түргэн дүүргэхэ [illegible] дань найдагдана.

...дын ажалшад агуу ехэ ...дэрые яажа үнгэргөөб

...арадай, тэрэнэй шэн габьята ...ми ба Ућан-Сэрэгэй Флодой ...агуу ехэ Илалтын Үдэртэ зо...н баярай суглаанууд Улан-... предприятинуудаар ба эм-...удаар олон тоото ажалшадай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэ... суглаанууд дээрэ ВКП(б)-гэй ...ба райкомой хүдэлмэрилэгшэд «Илалтын Үдэр» гэһэн темээр ...обод.

...9-ей үдэр Городской, паровозо-...заводой, гүрэнэй заводой са-...лон зоной сэнгэлгэ болобо. Мүн ...найй самодеятельностиин ба ор-...ий хүсөөр концертнүүд табиг-...

...Монголой Гүрэнэй Ленинэй ор-...мэтэ-драмын театр соо агуу ехэ ...һайндэртэ зорюулагдан театрын ...онинн артистнуудай хүсөөр ...табигдаба. Мүн тэрэшэлэн Илал-...ярой хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ...Советүүдэй Байшангай талмай ...обо.

...тумэрзамайхидай стадион дээ-...тив» ба «Паровозо-бүтээлгын ...рөөй футбольно командануу ...байна.

* * *

...о-бүтээлгын заводой хүдэлмэри-...нерно-техническэ хүдэлмэрилэг-...албахаагшад агуу ехэ Илалтын ...урбэ һарынгаа үйлэдбэриин тү-...3 процент түйсэдхэжэ угтаба. ...һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюул-...новска вахтада жагсаһан булад ...цехын обрубщик нүхэр А. ...халаанайнгаа даалгабариие ...цент хүртэр дүүргэжэ, ажалай ...эсын рекорд түйлажа һайндэ-...

...ровозо—бүтээлгын цехын стаха-...В. Ширшева, В. Жадиков П. ...гэгшэд майн 8-ай үдэшэ ха-...даалгабарита нормые 250—...гүйсэдхэбэ.

* * *

...-консервнэ комбинадай коллек-...ска ороной олимиллион арад зо-...Илалтын Үдэрые угаа баяр-...лэн угтаһан байна. Майн 8-ай ...комбинадай клуб соо 500-аад ...шад, инженерно-техническэ хү-...шэд ба албахаагшад сугларба, «Илалтын һайндэр» гэһэн темээр ...Борздовой элидхэл дуулаба. ...баярай суглаанда хабаадалсаг-...церт ба кинокартина харуулаг-...

...9-ей үдэрэй 12 часһаа комбина-...тра ба амаралтын паркда арад ...сэнгэлгэ болобо. Тэндэ оркестр ...

* * *

...9-эй үдэшэ механизированна ...заводой коллектив шэл үйлэдбэ-...рко гэжэ агрегат болзорһоо урид ...ба оруулха зуураа, мянган квад-...тэр эрхим шанартай шэл Эхэ ...гээхэбди гэһэн уялга Илалтын ...шарамда абаба.

...гэжэ машина заһабарилгада ...эрхим стахановецууд нүхэд Кос-...ровников, Асенович ба Петушков ...дэлмэрилжэ ажалай үндэр бү-...тээлые түйлаһан байна.

* * *

...заһабарилгын заводой түрүү хү-...д стахановецууд Илалтын һайн-...ажалай үндэр дэбжэлтэтэйгээр ...

...механическа цехын фрезеров-...Л. Ткачук болбол Илалтын ...хүндэлэлдэ зорюулан стахапов-...жагсажа үдэрэйнгөө даалгаба-...процент хүртэр дүүргэдэг бо-...

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН ҺОНИНУУД

Аюрзана Цыдыповэй үүсхэл

Заиграйн аймагай „Улаан-Эрхирэг" гэжэ колхоз энэ жэлдэ зүгын пасека бии болгохонь. Мүнөө тус колхоз зүгын 23 бүлэ худалдажа абаад байнад.

Гадна солото овощевод нүхэр Аюрзана Цыдыповой үүсхэлээр энэ колхозойхид 2 га талмай дээрэ жэмэстэ модонуудай питомнигуудые тарихань. Энээниие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө элдэб жэмэсүүдэй хүрэнгэ асарагдаа.

Тэрэшэлэн энэ жэлдэ 2 га талмай дээрэ тыква дыни, арбуз гэхэ мэтэ ургамалнуудые тарихаар бэлэдхэл ябуулагдажа байна.

5397 ХЭҺЭГ ХУБСАҺАН ИНВАЛИДУУДТА ҮГТЭБЭ

Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Советэй исполкомой дэргэдэхи социальна хангалгын таһаг энэ жэлэй үнгэрэгшэ һаранuудай туршада эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидуудта нэгэн дорын туһаламжа болгон 18.000 түхэриг үгэһэн байна.

Гадна энэ таһаг тусгаар фондһоо инвалидуудта 5397 хэһэг хубсаһа ба 10 мянган түхэригэй бүд үгэһэн байха юм.

Паровозо-бүтээлгын заводто хүдэлмэрилжэ байгаа дайнай инвалидуудта 800 метр бүд ба элдэб зүйлэй эд бараан үгтэһэн байна.

РАДИОГОЙ ҺАЙНДЭРЛЭЛГЭДЭ

Кяхта городой ажалшад майн 7-ой үдэшэ социалистическэ культурынгаа байшанда сугларжа, радиогой һайндэрлэлгые тэмдэглэбэ.

Эндэ „Мүнөө үеын радиотехникэ" гэһэн темээр элидхэл хэгдэһэн ба фотовыставкэ эмхидхэгдэһэн байна.

Гадна городой һургуулинуудта физикэ заалаг багшанар ба радиотехнигүүд хүдөө колхозуудаар гаража, радиогой һайндэрлэлгэ тушаа элидхэл ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэбэ.

БАНИ БАРИБА

Хэжэнгын аймагай Дунда-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой правлени улам саашаа ургажа байгаа колхознигуудай культурна эрилтые хангахын түлөө хэмжээнүүдые ябуулжа үргэлжэлһөөр.

Һаяхан энэ колхоз баниин байшан шэнээр барижа дүүргэбэ. Энэ банидань нэгэ зэргэ 20 хүн угаажа гараха арга боломжотой байха юм.

П. СОДБОЕВ.

10 МЯНГАН ТҮХЭРИГ ШҮҮБЭ

Яруунын аймагай вөөсэлгын касса энэ жэлэй үнгэрэгшэ һаранuудай туршада 117.667 түхэриг гүрэнэй урьһаламжын шүүбэри түлэбэ.

Һаяхан Улаан Армиһаа бусажа ерэһэн Фронтовик нүхэр Афанасий Сапунов гүрэнэй урьһаламжаар 10 мянган түхэриг шүүбэ. «Улаан туяа» колхозой ч.ен нүхэр Дондок Цыренов 1.200 түхэриг шүүгээ.

Мүнөө гүрэнэй урьһаламжын шалгалта үргэлжэлһөөр.

ПОЛЕВОИ СТАНАЙ УЛААН БУЛАН

Хэжэнгын аймагай Чесанын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хабарай тарилгын урда тээхэнэ полевой стан шэнээр бариһан байгаа.

Энэ полевой стан лозунг, вождиин портретнүүдээр ба гоё һайхан лозунгнуудаар шэмэгдэихэй. Тэндэнь һаруул ба сэбэр улаан булан эмхидхэгдэһэн байха юм. Хабарай тарилгые үнгэргэжэ байгаа колхознигууд улаан буландаа орожо, газетэ болон журналнуудые һонирхон уншадаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Заиграйн аймагай «Улан-Эрхирик» колхозой хартаабхын бригадын бригадир нүхэр Мыжит Раднаев.

И. Красавцевай фото.

Туһалбариин ажахын хүдэлмэри

Республикын хэлхеэ-холбооной управлениин туһалбариин ажахы (начальнигынь нүхэр Макальский) управлениингаа хүдэлмэришэдые эдеэ хоолой зүйлөөр элбэг дэлбэгээр хангахын түлөө бүхы һанал анхаралаа табидаг юм.

Энэ ажахы болбол хабарайнгаа тарилгые эр имээр үнгэргэжэ эртын тарилганuудые дүүргээд мүнөө үлдэгшэ культуранuудайнгаа тарилгые түргэн болзор соо үнгэргэхын түлөө 18 моридоор газарай элдүүрилгые үнгэргэжэ байнад.

Гадна тус ажахын хүдэлмэришэд капуста, помидор ба бусад культуранuудай 26 хэһэг рассада тариһан ба дулаан бэйрада үгэрсэ тарьяад июниин эеэстэ эртын ургаса абахаар хараалнад..

Тэрэшэлэн нүхэр Макальскиин эдибхитэй хүтэлбэри доро тусгаар загаһашадай бригада эмхидхэгдэһэн байна. Тус бригадынхид өөһэдынгөө хүсөөр 1 500 метр губшуур бэлдээд загаһа барилгынгаа хүдэлмэри эхилээ.

ЭКЗАМЕН ОЙРТОО!

Һурагшад, эрхим сэгнэлтэ абажа, Эхэ инаг ороноо баясуулыт!

* *

ХАРЮУСАЛГА ЕХЭТЭ ҮДЭРНҮҮД

Гүрэнэй шалгалтые эрхим һайнаар барихын түлөө һуралсалай жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ оролдосотой бэлэдхэл хэрэгтэй юм гэжэ би үнинэй мэдэнхэйб. Бүхы урогуудаа оролдосотой һайнаар шагнажа, үдэртөө үзэһэн материалнуудые үдэр үдэртэнь дабтаха хэрэгтэй. Гэртэ үгтэһэн даалгабаринуудые хангалтатай дүүргэхэ ябадал һайнаар һурахын эхин үндэһэ болоно. Тиимэһээ гэртээ бэлэдхэнгүй класстаа ерэхэ гээшэ һурагшадай тон дутагдалтай ябадал юм.

Урогуудай һүүлдэ би гэртээ ошоһоор ород хэлэн болон математикаар бэлдэнэб. Энэ хэшээлни 1-һээ 2 саг хүртэр үргэлжэлнэ. Тэрээнэй удаа бусад үгтэһэн урогуудаа бэлдэжэ эхилнэб. Гэртэ үгтэһэн урогуудые бэлдэһэнэй удаа шалгалтадаа бэлэдхэжэ, жэлэй эхинһээ үзэһэн материалнуудаа һайнаар дабтан һэргээжэ үлэһэн сагаа үнгэргэнэб.

Шалгалтада үгтэхэ асуудалнуудай биледүүдээр бидэнэр танилсанхай байнабди. Тиимэһээ ямаршье биледээ тудалдабал дүүрэн ба ойлгосотой харюу үгэхын түлөө бэлдэхэ аргатайбди. Шалгалтадаа оролдожо бэлэтхэһэн һурагша бүхэн эрхим һайн гэһэн сэгнэлтэ абажа шадаха юм. Юундэб гэхэдэ, шалгалтын биледүүд соо бидэнэй бултанай үзэһэн ба хэдэнтэ удаа дабтаһан материал байха байна.

Удаадахи класста эрхим һайн сэгнэлтэтэй орохын түлөө гүрэнэй энэ шалгалтада оролдосотойгоор бэлэдхэжэ байнаб.

Л. ЕРШОВА,

2-дохи һургуулиин 7-дохи „Б" классай һурагша. (Улан-Удэ)

* *

ЭРХИМЭЭР ҺУРАХАЯА ОРОЛДОХОБ

Би урогойгоо дүүрэхэдэ һургуулиһаа гэртээ 2 сагта харидаг байнаб. Нэгэ саг соо амараад, гэртээ дүүргэгдэхээр үгтэһэн даабаринуудаа дүүргэжэ эхилнэб. Энэ хүдэлмэри ехэнхидээ хэдэхэн час тухай үргэлжэлдэг. Гэртэ үгтэһэн даабариин ехэ, бага байһан дээрэһээ дабталгын үргэлжэлгэ дулдыдадаг.

Хамагай түрүүндэ математикын болон ород хэлэнэй, историин урогуудые һэргээн шудалнаб. Тэрэнэй удаа бусад бүхы үзэдэг предмэдүүдээ дабтадаг гурим тогтоонхойб.

Урогуудтаа нигэжэ бэлэдхэдэг байнаб: үгтэһэн материалнуудые хангалтайгаар уншаад, ойлгоһоноо хэлэжэ һурадаг байнаб. Тэрээнэй удаа шудалан үзэһэнөө ухаандаа бүхөөр хадуухын түлөө үгтэһэн материалнуудаа баһал дабтан уншанаб.

Урогойгоо үедэ һургагшанарай тодорхойлон хэлэхые ехэ хангалтайгаар шагнанаб. Хангалтайгаар шагнаһан материалаа хожомынь дабтан бэлдэхэдэ хүнгэн байдаг байна.

Үзэһэн бүхы материалнуудаа эхинһээнь дабтажа, шалгалтадаа үнинэй бэлдэнхэйб. Гадна, сүлөөтэй сагтаа элдэб уран зохёолнуудые һургуулиин болон областной библиотекэһээ абажа уншанаб. Энэ болбол юрэнхы мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ ябадалда шухала хэрэгтэй.

Мүн һургуулидаа 6-дахи классай групповод байжа, олониитын хүдэлмэри ябуулалсадаг байнаб. Энэ хүдэлмэри шалгалтада бэлдэхэ ябадалда һаад хэдэггүй. Харин һурагшадай хожомынь олоной дунда хүдэлмэрилхэ хэрэгтэ дүршэл олгодог.

З. ТИШИНСКАЯ, Городой 2-дохи һургуулиин 8-дахи классай отличница.

* *

ЯАЖА ШАЛГАЛТАДАА БЭЛДЭНЭБИБ?

Манай һургуулиин шалгалтын эхилтэр үсөөхэн хоног үлөөд байна. Бүхы һуралсалай жэл соо үзэһэн материалаа энэ багахан саг соо дабтан һэргээхэ гээшэ харюусалга ехэтэй хэрэг байна.

Энээнэй түлөө өөрынгөө сагые тон зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Би энэ шалгалтада үнинэй бэлдэнхэйб. Үзэһэн бүхы материалнуудаа, бэшэһэн конспектэ уншахаһаа гадна, шалгалтын үедэ хэрэглэгдэхэ тобшо запись шэнээр зохёон бэшэнэб.

Би өөрынгөө дутагдалтайгаар мэдэһэн гү, али мартагдаһан зарим урогуудаа бусад һурагшадһаа мэдэжэ абанаб. Шалгалтын харюусалгатай үедэ хамтаржа бэлдэхэ болон бэе бэедээ туһалалсаха я адал ехэ туһатай байдаг.

Мүн зарим һурагшад илангаяа шалгалтын үедэ үнэтэ сагаа эрхимээр эмхидхэжэ шададаггүй байна. Тэдэнэр эртэнһээ бага багаар ба бэеэ амаруулан байжа бэлдэдэггүй. Харин шалгалта болтор ямар нэгэ һара гү, 20 хоног үлөөгөөд, тэрэ саг соо толгойгоо үргэнгүй ном дээрээ һуудаг. Тиигэжэ бэлдэхэ ябадал һайн үрэ үгэхэгүйһөө гадна, бэедэ хүндэ ба хоротой байна.

Номуудаа абаад дулаахан үдэр хээрэ гаража, һайн агаарта дабтан үзэбэл ойлгомжотой һонор байдаг. Класс дүүргэжэ гараха дутам һурагшадай үзэхэ материал улам ехэ болодог. Тиимэһээ ахалагша классуудта һурагшадай урдахи харюусалгань бүри ехэ болоно. Би урда урдын жэлнүүдэйхи шэнги гол предмедүүдээр эрхим һайн гэһэн сэгнэлтэнүүдые абахын түлөө оролдохоб.

Е. ЗОЛОТУХИНА, Улан-Удын № 2 басагадай һургуулиин һурагша.

МОСКВА

Ч. Н. Санжиев.

Аба совет ороноймни
Алтан һайхан столица,
Мүнгэн одоор һаруултан
Мүшэ тудан яларна.

Хүн арадай бултанай
Хүсэ зориг эрхилжэ,

Олоной дурые дуудагша
Одон нарата Москвамни.
Арадай эсэгэ Сталинай

Ажаллан һуудаг Кремлиие,
Хэзээ нэгэтэл хараха
Хатын үнэтэ хүсэлтэйб.

Эрхэ жаргалымнай бэхижүүлһэн

Энхэ мүнхэ Москвада,
Эрдэм шудалан дүүргэхэ
Эрхим тиимэл хүсэлтэйб.

Хилго голые шэнжэлжэ захалба

Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи республикын голнуудые ба бага мүрэнүүдые шэнжэн эдэлхэ таһаг һаяхан Хилго голые шэнжэлхээр 10 хүнээр бүридэһэн экспедици эльгээбэ.

Капитан нүхэр Геряевай ба Пвановой катернууд эгээн түрүүн Хилго голоор харгы гаргаха байна.

Һурагшадай дүримые" бэелүүлхэ ябадал ба зарим нэгэн һургуулинуудта жаяг заршамай байдал тухай

...дые һургаха ба хүмүүжүүлхэ ...онсо анхаралаа хандуулха ябадал ...ородой педагогикын түүхэтэ ...мүн байха юм. Ушинский, ...Чернышевскиин зохёолнууд ...баһа «Владимир Монамахын ...эй һургаал», «Үхибүүдэй зан-...рим ёһо, (XVII в.)»—гэхэ мэ-...гай дурасхалта дэбтэрнүүд до-...дые хүмүүжүүлхэ тухай гай-...оон һанал бодолнууд бии байна. ...үлгын талаар манай нацио-...педагогикын гол илгаань юуб ...оорондоо инаглан дурлаха, хүн ...аралтай энхэргэнээр хандаха, ...инаглан хараха ябадал ба ...мүн болоно. В. И. Ленин ...комсомолой гурбадахи съезд дээрэ ...өөрынгөө түүхэтэ үгэ соо за-...коммунистическээр хүмүү-...зорилгые онсо хүсэтэйгөөр тэм-...байна. «Мүнөө үеын залуушуу-...хүмүүжүүлхэ, гэгээрүүлхэ ба һур-...ябадал болбол тэдэниие ком-...зоншал гуримда хүмүү-...хэрэг болохо ёһотой байна».—...хэлэһэн байха юм. Тиимэдэ ...һаа хойто үетэниие хүмүү-...үүлэлтэ онсо анхаралаа хан-...РСФСР-эй Совнарком болбол ...август һарада «Һурагшадай ...тэлһэн байха юм. Энэ дүрим ...һурагшадай ябадалай гурим жу-...тодорхойлжо, тэдэниие сэхэ сэбэр ...нягта һайн заншалтай куль-...нүүд болгон хүмүүжүүлхын ар-...тогтооһон байна. Тус «Дүримэй» гол эрилтэнүүд хадаа Эхэ оронойнгоо ашатуһые хэдэдоо һанажа ябаха, Советскэ Союзайгаа эрдэмтэй ба культурна граждани болохын түлөө эрдэм һургаалые оролдосотой һайнаар шудалжа, советскэ Эхэ орондоо үлэмжэ ехэ аша туһа хүргэхэ гэһэн гол зүйлнүүд дээрэ үндэһэлнэ. «Дүримэй» ёһоор һурагшад болбол аха хүнүүдые хүндэлжэ ябаха, үбшэн түлюур хүнүүд ба бага үхибүүдые энхэржэ ябаха уялгатай. Мүн баһа ариг сэбэрэй дүй дүршэлнүүдые һурагшадта шэнгээн олгохо ябадалые онсо шухала болгоһон байна. Тиимэдэ «Дүримэй» ёһоор һурагшад болбол һургуулидаа нюур гараа угааһан, үһэеэ һамнаһан, сэбэр һайнаар хубсалһан ерэхэ хэрэгтэй, байһан комнатодоо арюун сэбэрые сахижа, өөрынгөө тутал хубсаһа ба орон дэбисхэрээ гуримтай һайнаар байлгаха уялгатай болоно. Эхэ дүй дүршэлнүүд болбол алибаа культурна хүнүүдэй зан ябадалай гол нэгэ шэнжэнь болохоһоо гадна хүнэй элүүр энхэ байдалай үндэһэн һуурин мүн байха юм. Тэрээнһээ гадна «Дүрим» болбол ажал хүдэлмэриин дүршэлдэ ехэхэн анхаралаа табиһан байна. Ажал хүдэлмэриие габьята ехэ хэрэг мүн гэжэ хандаха ябадал хадаа хүн бүхэнэй һургуулиин бага наһанһаа хойшо абтаха ёһотой. Тиимэдэ эмхитэйгээр, бүтээсэтэйгээр, өөрөө бэеэ даангяар ажал хүдэлмэри хэжэ һураха ябадал болбол манай социалистическэ Эсэгэ ороной хүнүүдэй гол уялга байна. Хэрбээ хүн бага наһанһаа хойшо даамай оролдосотойгоор ажал хүдэлмэри хэжэ һураа һаа, өөрынгөө бүхы наһан соо али бүхы хохидолһоо айхаяа болихо юм. Бага наһанһаа бэедээ шэнгээжэ ябаһан культура болбол хүнэй бүхы наһан соо үлэдэг байна. Тиимэдэ «Дүрим» хадаа эрхим һайн культурна дүй дүршэлнүүдые һурагшадта гүнзэгыгөөр шэнгээн. тэдэнэй зан заншал болгохо гэһэн зорилготой. «Дүримые» бэелүүлхэ ябадал болбол гүрэнэй шухала удхашанартай хэрэг мүн ба энэ талаар һургуулиин багшанарта ехэхэн харюусалга даалгагдана. Тэрэнһээ гадна энэ ябадалда комсомольско организацинууд ехэхэн туһаламжа хүргэхэ уялгатай.

Тиибэшье манай республикын һургуулинууд дотор һурагшадай «Дүримые» мүнөө хүртэр гүйсэд һайнаар бэелүүлжэ шадаагүй байха юм. Урогһоо гээгдэхэ, урогһоо гаража арилшаха, гэртэнь үгэһэн даалгабариие дүүргэхэгүй, ариг сэбэрые сахихагүй, наһатай хүнүүдые ба багшанараа хүндэлхэгүй ябадалнууд манай республикын олон һургуулинуудта үзэгдэһөөр байна.

Жэшээлхэдэ Кабанскын дунда һургуули соо һурагшадай малгайтайгаа ба пулаадтайгаа һуужа байха, мохи жажалха, олоороо урогһоо гээгдэхэ. Һургуули соогоо шорой тооһо асарха ябадал үдэрһөө үдэртэ үзэгдэнэ. Урогой боложо байхада корпдор дотор хододоо шууяа нэрьеэн боложо байдаг, культурна бэшээр һурагшадай хараал шэрээл табилдаха ябадалнууд али олон үзэгдэнэ. Теэд багшанар болбол өөһэдөө энэ талаар жэшээ харуулха ёһотой гэбэшье, дээрэхи һургуулиин историк нүхэр Дроздов болбол баһал культурна бэшээр һурагшадтаа хандадаг байха юм.

Кяхта городой 7 жэлэй һургуулида бүришье гутамшагтай байдал үзэгдэнэ. Энэ һургуулида урогһоо гээгдэхэ ябадал үдэрһөө үдэртэ олошоржо байхаһаа гадна, урок соогоо һурагшанар багшынгаа урдаһаа гуримгүйгөөр дуугарха, үгынь һажааха гэхэ мэтэ ябадалнууд үзэгдэдэг байна. Жэшээнь, 3-дахи классай багша Фригауф гэгшын класс соогоо ороходо һурагшадынь урогтоо хожомдожо ерэһэн аад, хонхын абяа дуулаагүйбди гэжэ байнаглар харюусажа байдаг байна. Фригауф болбол даамай зохид ба шангаар «Дүрим» эмдэгшэдтэ хэмжээ абахын орондо сухалаа хүрэн хараажа хашхаржа ородог байхаһаа гадна, зарим һурагшадые хоёр гурбан часаар класс соонь бодхоод байлгадаг байха юм. Энэ ябадал хадаа сугтаа һууһан бусад һурагшадай анхаралые зайсуулжа урогтоо хэшээхэ ябадалдань һаад болодог байна. Тиимэдэ ондоо зохид аргаар тэдэндэ хэмжээ абаха ёһотой байһаниинь элитэ. Зүгөөр һурагшадай зүгһөө «Дүримые» эбдэһэн али бүхы ябадал хэлэлтэгүйгөөр үнгэрхэ ёһогүй.

Урок доторoo зарим багшанар үхибүүдэй урда байһанаа мартажа сухалаа хүрэжэ, хорото аашануудые гаргажа, хашхаржа хараажа байдаг ба мүн баһа дан ехээр үхибүүдые эрхэлүүлдэг байна. Энэ хадаа хүмүүжүүлгэ һургаалай хэрэгтэ ехэхэн хоротой ябадалнууд мүн болоно. Ушарынь хадаа һургуулиин үхибүүд болбол өөрынгөө ябадалда багшанараа һажаадаг байха юм. Тэдэнэр хадаа өөрынгөө багшанарһаа гансахан эрдэм һургаал абаха бэшэ, харин түбхин амгалан, бэеэ баринги, оролдосотой даамай зан абарида һураха ёһотой. Хэрбээ һурагша багшынгаа үгые дууладаггүй байгаа һаань, тэрээниие хашхарха харааха бэшэ, харин ойлгуулжа хэлэхэ ушартай. Һурагшадтаа шангаар, даамайгаар, эрилээр хандаха ябадал болбол һурагшадые хүндэлхэ, инаглаха, анхаран энхэрхэ ябадалые бэелээ багтаана. Һурагшад ба багшанар болбол ниитэ зорилгоор нягтаран нэгэдэһэн ажалша совет бүлын членүүд мүн. Багшанар болбол өөрынгөө эрилтэнүүдые һурагшадтаа даамай батаар табижа байха ёһотой. Багшанар болбол тон түрүүн өөрынгөө ябадалаар һурагшадтаа жэшээ болодог байна. Тиимэдэ тэдэнэр арюун сэбэр хубсаһатай һургуулидаа ерэхэ, урогһоо гээгдэхэгүй, һургуулиһаа гадууршье ябахадаа элдэб гурим бусэ ябадалые сээрлэжэ ябаха уялгатай.

Басагад хүбүүдые амяаралан һургаха ябадалда ороһон ябадал болбол ехэхэн удхашанартай байха юм. Ушарынь хадаа советскэ багшанар болбол басагадай ба хүбүүдэй һургуулинуудай һурагшадта ондо ондоо арга методүүдые хэрэглэхэ ушартай болоһон байна. Багшын эгээ шухала түрүүшын зорилго болбол һургуули дотороо хатуу шанга жаяг заршам ба гурим журам тогтоохо ябадал болоно. Энэ болбол хүбүүдэй һургуулинуудта бүришье ехэ онсо удхашанартай байха юм. Манай хүбүүд болбол үглөөдэрэй ажалшад байхаһаа гадна баатар зүрхэтэй шамбай бэетэй сэрэгшэд мүн болоно. Тиимэдэ тэдэнэр болбол бага наһанһаа ажабайдалай хэсүү шанга тэсэбэринүүдтэ дадажа, тэсэбэритэй, шанга бэетэй хүнүүд болохо ёһотой, тиимэдэ тэдэниие сэрэгэй шанга жаяг заршамда дадхааха ба сэрэгэй хэрэгэй гол зүйлнүүдые тэдэнэртэ шудалуулха уялгатайбди.

Манай республика дотор һурагшадай дүримые эрхим һайнаар үдэр бүри бэелүүлжэ байдаг багшанар али олон байна.

Жэшээлхэдэ Улан-Удэ городой 6-дахи эрэшүүлэй һургуулиин 2-дохи «А» классай багша Филатова болбол эрхим шадабаритайгаар эрдэм номдоо багашуудые һургахаһаа гадна, өөрынгөө бүхы ябадалаар тус һургуулиин багшанарта жэшээ болоһон байна. Филатова болбол өөрынгөө багшын ажалда тон дуратай ба һурагшадтаа даамай шангаар эрилтэ табин, һурагшадайнгаа алхам бүхэниие хёрхо һайнаар хаража, хянажа байдаг байна. Мүн баһа һурагшадай зүгһөө «Дүримые» үдэр бүри хэрзэргээр сахин дүүргэжэ байһаниие хянажа хаража байдаг юм. Тэрээнһээ гадна урданай багша Тапская, Е. А., Чикачева Г. А., Сыденова гэхэ мэтэ багшанар энэ талаар эрхим жэшээнүүдые үзүүлдэг байна.

Һургуули болбол тон түрүүн һурагшадаа «Дүримтэй» эрхим һайнаар танилсуулжа, «Дүримэй» энэ тэрэ зүйлнүүдые мэдээтүйб гэжэ хэншье һурагшын бэеэ сагааруулха ябадалые үгы болгохо ёһотой. Тиимэдэ жаяг заршам эбдэһэн һурагша болбол «Дүримэй» ямар зүйлые эбдэһэнээ өөрөө ойлгохо ба харюусан хэлэжэ шадаха ёһотой. Һургуулиин һурагшадай хэр ехэ оролдосотой даамайгаар эрдэмтэй ба культурна хүнүүд болохо тээшэ эрмэлзэн байһаниинь тус һургуулиин алдар нэрын сэгнэлтэ боложо үгэхэ байна.

Г. ЧЕРНЫШЕВА, багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институтай сотрудник.

„Дүрбэнэй конференци“ тушаа

ПАРИЖ, майн 2. (ТАСС). (СПЕЦКОРР). Эндэхи газетэнүүд болбол Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ США-гэй гүрэнэй секретарь Бирнсын табиһан Германи тушаа американска проект тухай мэдээсэнэ. Министрнүүдэй Соведэй заседаниин һүүлдэ Бирнс болбол түс проектын удхашанарые хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ дуулгаһан ба тэрээнэй текстые барюулһан байна, энэнь газетэнүүдтэ һүүлээрынь толилогдоһон байгаа.

Американска документ болбол Германиин зэбсэгые хуряаха ба энэ зэбсэг хуряалгые хянаха тухай дүрбэн державанууд —США, СССР, Англи ба Франциин договорой проект мүн болоно. Энэ проект дотор дүрбэн державануудай 1945 оной июниин 5-ай деклараци дотор Германиин үгэ дуугүйгөөр капитуляци хэһэнэй һүүлээр: германска хуурай газарай, уһан далайн ба агаарай зэбсэгтэ хүсэнүүдые тарааха тухай, германска генеральна штабые үгы хэхэ тухай, сэрэгэй үйлэдбэринүүдые болюулха гэхэ мэтэ тухай тэндэ бэшэгдэн нитэлэгдэһэн зүйлнүүдтэй жэшээлбэл ямаршье шэнэ зүйл үгы байна. Тиигэбэшье илаһан гүрэнүүд бүри нёдондо жэлэйнгээ деклараци дотор энэ дары хойшолуулангүй бэелүүлхэ шухала гэһэн эдэ бүхы хэмжээ-ябуулганууд болбол мүнөө хадаа өөрынгөө шиидхэлгые хүлеэжэ байгаа асуудалнууд болгогдожо дахин табигдаба, зүгөөр эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ тухай бэшэ, харин дүүргэхэ тухай мүнөө хөөрэлдэхэ саг ерэһэн байха юм. Саашань, американска проектын III-дахи зүйл дотор хэлэгдэһэниинь хадаа, Германиин талаһаа зэбсэг хуряалгын условинуудые үгэ дуугүйгөөр зүбшөөн абаһан ябадал болбол Германиие союзна сэрэгүүдээр эзэлжэ байгаа байдалые болюулхын эрхэ нүхэсэл болохо байна. Германиие эзэлэн байха хэрэгэй дүүрэһэн хойно дүрбэн державануудай түлөөлэгшэдһөө союзна хоорондын комисси байгуулха ба энэ комисси хадаа 25 жэлэй турша соо Германиин дахин зэбсэгжэхэ ябадалые һаатуулхын түлөө тусхайта хяналта байгуулха зорилготой юм гэжэ американска проект хараална.

Американска проект болбол зорюута тон болгоомжотойгоор бэшэгдэһэн байбашье, ехэхэн анхаралтайгаар танилсажа уншабал хэдэ хэдэн асуудалнуудые түрүүлхэ байна.

Тон түрүүн Германиие эзэмдэхэ ябадал болюулха тухай асуудалые энээн соо анха түрүүшиинхеэ хуулита ёһоор табигдаһан байна, зүгөөр энэ хэмжээ-ябуулга болбол Германиие иигэжэ эзэмдэхэдээ союзнигуудай бэелүүлхэ уялгатай байһан зорилгонуудые дүүрэнээр шиидхэһэн дээрэһээ дулдыдаха бэшэ, харин немецкэ засагуудай зүгһөө зэбсэг хуряалгын условинуудые зүбшөөн абаха гэһэн һанал дээрэһээ дулдыдаха болоно. Тиихын хамта, нэгэн үеын наһанай турша дотор Германиин үүсхэһэн хоер ехэ хохидол зоболонто дайн сэрэгэй хойшолонгүүдые хараад байхадаа, союзнигууд болбол германска милитаризмые тон түргэн үгы болгохо, гитлеризмын бүхы үлэгдэлнүүдые үндэһөөрынь һалгаха ба түс оронииие демократическа еһоор шэнэлэн байгуулхын түлөө Германиие удаан саг соо эзэлэн байха шухала гэжэ нэгэн һаналаар шиидэһэн байгаа. Версальска договорой ёһоор Германиин зэр зэбсэггүй байдалые хяналта доро тогтоон оруулһан байбашье германска империализм хадаа дахин шэнээр зэбсэгжэжэ шадаһан Версалиин хойто тээхи үеые анхаралдаа абажа үзэбэл, энэ оронииие союзна сэрэгүүдээр эзэмдээд байха ябадал болбол Германиие зэр зэбсэггүй болгохо ба денацификацилха зорилгонуудай дүүрэнээр шиидхэгдээгүй сагта Германида агрессивнэ хүсэнүүдэй дахин шэнээр һэргэн болохо ябадалые үгы болгохын гансахан бата найдамтай зүйл мүн болоно. Тиимэдэ, американска проект болбол Германи тушаа союзнигуудай бэедээ тушаан абаһан гол уялгые орхихо ябадал бэлэдхэжэ байһанай удхашанартай шэнги болоно.

Американска документ дотор нэгэ жэлэй урда тээ союзнигуудай хоорондоо зүбшэн абаһан ба энэ үнгэрһэн сагай турша дотор бодото дээрээ ехэнхинь бэелүүлэгдэхэ ёһотой байһан Германиин зэбсэг хуряалгын тухай зорилгонуудые ямар нэгэн шэнэ зүйл шэнгеэр дахин табиһаниинь тон эли тодо харагдана. Германиин зэбсэгтэ хүсэнүүдые үгы хэхэ гэһэн ушар иимэ зорилгонуудые үнэн бодото дээрэнь гүйсэдхэхын түлөө ямар нэгэн шэнэ документдэ гар табиһанай хэрэггүй байһань тон мэдээжэ, ушарынь хадаа союзнигууд, тэрэнэй тоодо США хадаа энээн тушаа уялгануудые өөр дээрээ үни даажа абаһан байха юм, эдэ уялгануудые хэншье болюулаагүй ба гараа табигшад бултадаа тэрээнээ дүүргэхэ ёһотой байна.

Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ американска проектын табигдаһанай һүүлээр советскэ талаһаа ондоо дурадхал оруулагдаһан байна, гэбэл: тон түрүүн Германиин эзэмдэлгын бүхы зононуудаар зэбсэг хуряаха ябадал мүнөө үедэ ямар байдалда байһаниие шалгажа үзэхэ хэрэгтэй. Германиин зэбсэг хуряалгые амжалтатай һайнаар дүүргэхын түлөө зүбшэн абаһан тогтоол шиидхэбэринүүдые хэр зэргээр дүүргэжэ байһаниие шалгаха ябадал болбол бодото дээрээ тон ехэ удхашанартай байһань элитэ, иимэ шалгалта хэнгүйгөөр ямар нэгэн шэнэ хэлсээ баталан абаха гэлэг тэрэниие мнин сэбэр саарһан документ мүн болгохонь зайлашагүй, энэ ябадал хадаа Германиин зэбсэг хуряаха тухай тогтоон абтаһан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ дурагүй хүнүүдэй зорилгонуудые хүнгэн хялбар болгохо байна. Германиин капитуляци тухай деклараци дотор Германиин буу зэбсэг хуряалга тушаа хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд хаа-хаанагүй бэелүүлэгдэдэггүй байһан тухай гэршэлхэ олон тоото фактнууд мэдэгдэһэн байна. Германидахи английска эзэмдэлгын зоно дээрэ мүнөө жэлэй эхиндэ олон тоото германска сэрэгэй соединенинүүд бии байһан ба английска засагуудай мэдүүлһэнэй ёһоор январь һарадаа тараагдаха ёһотой байһан тухай һанаа үзэбэл дүүрэн баримта болошо үгэхэ байна. Эдэ сэрэгүүд мүнөө тараагдаа гү? Немецүүд болбол баруун зононууд дээрээ нюуса далдаар нилээд олон тоото сэрэгэй предприятинуудые зандань үлөөһэн олон тоото ушарнууд мэдээтэй байна. Юундэшьеб американска талаһаа үнэн бодото байдалые шалгажа үзэхэ тухай һанамжа гарганагүй ба гарадагшьегүй байха юм. Тиихэ зуура Германиин зэбсэг хуряаха тээшэ үнэн зүрхэнһөө оролдожо байһан хүнүүд болбол нэгэ жэлэй урда тээ союзнигуудай шиидхэн тогтооһон ёһоор Германиин эзэмдэлгын бүхы зононууд дээрэ зэбсэг хуряаха ябадал бэелүүлэгдээ гү, али үгы гү гэжэ һанаагаа табижа ябаха ёһотойнь элитэ. Германиин эзэмдэлгын баруун гурбан зононууд дээрэ үргэн ехэ һалаатай нюуса зэбсэгтэ гитлеровскэ организацинууд элирэн баригдаһан тухай һаяын мэдээсэлые хүн бүхэн мартаагүй бэзэ. Эдэ организациин арестовалуулагдаһан ударидагшадай тоо болбол хэдэн зуун хүнүүд болоһон байха юм. Германиие демократическа байдалда оруулха гэһэн ябадал болбол олонхи ушартаа ехэхэн һаад түбэгтэ ородог байһаниие анхаралһаа гадуур табижа болохогүй байна. энэ ушар хадаа фашизмые үндэһөөрынь үгы хэхэ ба политическэ болон олониитын ажабайдалда тэрээнэй позициие үгы хэхэ ябадалда һаад болодогынь мэдээжэ.

Эдэ бүхы фактнуудые баримта болгон үзэбэл Германиин зэбсэг хуряаха тухай союзна державанудай түрүүшын тогтоолнууд хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһаниие шалгаха тухай советскэ дурадхал тон ойлгосотой байна. Германиин зэбсэг хуряаха гэжэ үнэнһөө хүсэгшэд ба энэ хэрэгые шэнэнүүд саарһан дээрэхи декларацида абаашаха бэшэ, харин бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхые хүсэгшэд бултадаа энэ дурадхалые хүлеэн абаха бээ гэжэ һанамаар байха юм. Германи тушаа американска проект тухай французска газетэнүүдэй гаргаһан һанамжанууд һонирхомо байна. Зарим газетэнүүд соо американска проект болбол Германиие зэбсэгтэ хүсэгүй болгохо гэһэн проект бэшэ, харин энэ зорилгые бэелүүлхэ ябадалда шэнэнүүд бэрхэшээл ба шэнэнүүд түбэг ушаруулха гэһэн документ мүн гээшэ гү гэжэ айһан ябадал үзэгдэһэн байна. Бидэ болбол Министрнүүдэй. Соведэй заседани дээрэ Бирнсын проектдэ арсаагүй болобошье, Кэд, Орсэйн (гадаадын хэрэгүүдэй министерствын) хуулита орган болохо «Монд» гэжэ газетэ болбол американска проектые һайшаал баяр түрүүлээгүй гэжэ өөрынгөө түрүү бэшэг дотор тэмдэглэнэ. Тус газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Тус проект болбол эзэмдэлгын дүүрэһэнэй һүүлдэ 25 жэлэй турша дотор Германиин зэбсэг хуряалгые хинаха ябадал хараалһан байха тула тон түрүүн иимэ асуудал түрэхэ байна: тус проект болбол эзэмдэлгын байдалые түргэдхэн болюулха гэһэн зорилготой бэшэ гээшэ гү?» Эйзенхауэр ба тэрээнэй һүүлдэ Германидахи американска сэрэгүүдэй командалагшын зэргые эзэлһэн Макнерни болбол Германиие эзэмдэхэ ябадал 10 жэлһээ доошо бэшэ үргэлжэлхэ юм гэжэ нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэн байбашье, тус эзэмдэлгэ болбол Америкэдэхи зарим бүлэг хүнүүдэй дундашье, Европодохи американска сэрэгүүдэй дундашье хүндэтэй бэшээр үзэгдэдэг байна гэжэ тус газетэ һануулан бэшэнэ. Бусад газетэнүүд бүри тодоор һаналаа гарган хэлэһэн байна. жэшээнь «Пари-пресс» болбол Франци хадаа американска проектые юундэ зүбшөөнэб гэбэл, тус проект хадаа Германиие эзэмдэн байха ябадалые үнэндөө болюулха гэһэн туладань дэмжэнэ гээшэ гэжэ сэхэ мэдүүлбэ. Шэнэ американска проект болбол манай оропой аюулгүй байдалда тон ехэ удхашанартай гэжэ французуудай тоолодог Рур ба Рейн тухай асуудалнуудһаа хүнүүдэй анхарал алгасуулха гэһэн баһа нэгэ зорилготой байна гээшэ гү гэжэ зарим парижска газетэнүүд айн бэшэһэн байха юм. Германиин зэр зэбсэгые үнэхөөр бодото дээрэнь хуряан абаха ябадалай эгээл һайн найдабари болобол тэрээниие союзна сэрэгүүдээр эзэмдэн абаха ябадал мүн болоно гэжэ «Монд» газетэ тэмдэглээд, хэрбээ Германи илагша державанууд хоорондоо онго ондоо һаналтай байдагыень өөрынгөө зорилгодо ашаглажа шадаха аргатай болоо һаа, Германи болбол дахин аюултай болошо болохо байна гэжэ өөрынгөө талаһаа урдшалан заагаһан байха юм.

Энэ төбшэлэлые зүбшөөнгүй байжа болошогүй байна, ушарынь английска ба американска хэблэлэй реакционно органуудай олон тоото мэдүүлгэнүүдые абаад үзэбэл, ямар хүнүүд союзна державануудай хоорондын эбтэй харилсаае эбдэхэ ябадалые һайшаадаг байһаниинь тон элитэ болохо юм. Өөрынгөө ойрын ашаг олзонуудай түлөө бата бэхи энхэ амгалан байдал хангаха ябадалые огтолон хэрэгсэхээ болиһон черчилльнүүд ба тэрээнэй американска хани нүхэдүүдээр зоригжуулагдажа байгаа хүнһэ ехэтэ реакционно этэгээдүүдэй үзэл болбол парижска хэлсээн дээрэ гараһан шэнэ шэнэ бэрхэшээлнүүдые ойлгохын түлхюур болошо үгэхэ байна.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй заседани

ПАРИЖ, майн 8. (ТАСС). Мүнөөдэр Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй заседани болобо. Ямаршье коммюнике тунхаглагдаагүй байна.

Венгридэ газарай реформые дүүргэхэ тухай хуулиин проект

БУДАПЕШТ, майн 4. (ТАСС) үсэгэлдэр Венгриин национальна суглаан хадаа газартаряалангай министрын оруулһан нүүлгэхэ тухай ба газарай реформые дүүргэхэ тухай хуулиин проектые хэлсэн үзэбэ.

Хуулиин проект хадаа хоёр хубиһаа бүридэһэн юм. Нэгэдэхи хубидань газарай реформоор газарай хубида хүртээгүй тариашадые Венгриһээ Германи эльгээгдэжэ байһан немецүүдэй сүлөөлэгдэһэн газарнуудта нүүлгэхэ тухай хэлэгдэнэ. Хуулиин проектын хоёрдохи хубинь хадаа Венгридэ газарай реформые дүүргэхэ тухай болоно.

Энэ асуудалаар элидхэлшэ депутат Хайду хадаа газарай реформо бүхы Венгерскэ гүрэндэ ехэхэн удхашанартай гэжэ тэмдэглэбэ. Газарай реформо хадаа газарые томоор эдлэхэ системые болюулха арга-боломжо олгобо гэжэ тэрэ хэлэбэ. Мүнөө энэ реформые эгээл түргэн сагта бэелүүлхэ шухала ба иимэһээ энэ хуулита проект оруулагдаба.

Венгерскэ компартиһаа үгэ хэлэһэн депутат Надь Имре хадаа үзэмжэдэ табигдаһан хуулиин проектые демократиие бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн алхам болоно гэжэ сэгнэбэ. Энэ хуулиин проектын һүүлээр мүн лэ арадай үмэнэ абаһан бусад уялганууд бэелүүлэгдэхэ бэзэ гэһэн найдалаа Надь мэдүүлбэ.

Правительственна коалициин бүхы партинуудай түлөөлэгшэдэй үгэ хэлэһэнэй һүүлдэ премьер-министр Надь Ференц богонихон мэдүүлгэ хэжэ, үзэмжэдэ табигдаһан хуулиин проектые мүн лэ дэмжэбэ. Национальна суглаан хадаа нүүлгэхэ тухай ба газарай реформо дүүргэхэ тухай хуулиие барандань ба статья бүхэнөөрэнь уншалгаар абаба.

Французска учредительнэ суглаанда һунгалта болохоёо байһан тухай

ПАРИЖ, майн 8. (ТАСС). Парижска радио болбол французска дотоодын хэрэгүүдэй министерствын мэдээсэлые дамжуулба, энэ мэдээсэл соо хэлэгдэһэниинь хадаа:

Һунгагшад болбол национальна учредительнэ суглаанай тогтоон абаһан конституциие буруушааһан тула июниин 2-то шэнэ учредительнэ суглаанай һунгалта болохо ёһотой байна. Хуулиин ёһоор шэнэ учредительнэ суглаанай һунгалтанууд болбол түрүүшын суглаанда һунгаһан тэрэл эрхэ байдалда ба тиимэ формотойгоор ябуулагдаха ёһотой байха юм. Тиимэдэ, нэгэдэхеэр, 1945 оной августын 17-ой хуули болбол июниин 2-ой һунгалтануудта зохимжотой байна. Тодорхойлон хэлэбэл кандидатуудай тоо, депутадуудай тоо департаментнүүдые һунгуулиин округууд болгон таһалһан хубаари болбол мүн баһа 1945 оной октябриин 21-эй һунгалтануудгай аб адли зандаа үлэхэ байна.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябада[л]... хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи про[цесс]

Майн 6-ай үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, майн 6. (ТАСС). Мүнөөдэр трибуналай үглөөнэй заседани дээрэ үмөөрэгшэ Заутер болбол сүүдлүүлэгшэ Функһаа асуултынь саашань үргэлжэлэл абаба.

Функ болбол политическэ ба сэрэгэй асуудалнууд тушаа зүблэлдөөнүүдтэ хабаададаггүй байгааб гэжэ баталан хэлэнэ, мүн баһа Польшодо добтолон орохоео бэлэдхэжэ байһан тухай юушье мэдэдэггүй байгааб гэжэ хэлэбэ.

Тиигэбэшье Польшодо добтолхоһоо урид германска сэрэгүүд элсүүлэгдэһэн ба Польшын хилэ шадар байһан тухай мэдэһэн байгааб гэжэ Функ нэгэ хэды болоод мэдэрнэ. Функын хэлэһэнэй ёһоор, Советскэ Союзда добтолһон ябадал ... тэрээндэ «гэнтын һонин» ... болоно. Тиигэбэшье сүүдлүү... шанхи үгэнүүд дээрэһээ хар... ниин СССР-тэ добтолхоһоо ... 2 һара урда тээ «Зүүн зүй[л]... шиидхэхын» талаар Розенб[ерг]... шэлдэдэг байһаниинь элирбэ.

Майн 6-ай үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, майн 6. (ТАСС). Трибуналай үдэшын заседани дээрэ адвокат Заутер гэгшын сүүдлүүлэгшэ Функые асуужа дүүргэһэнэй һүүлээр, бусад сүүдлүүлэгшэдэй үмөөрэгшэнэр Функдэ хэдэн асуудалнуудые табиһан байна тэдэнэр энэ асуултаараа өөрынгөө үмөөрэгшэдые сагааруулха туршалга хэһэн байха юм.

Сүүдлүүлэгшэ Функые американска гэмнэлгын түлөөлэгшэ Додд хажуу талаһаан асуулга хэжэ ороно.

Функ болбол Гитлер, Геринг ба бусадай һанал хүсэлые миин лэ техническэ талаар дүүргэжэ байһан хүн шэнгеэр аша гаргажа зарим нэгэн зэргэнүүдые миин нэрэ тэды эзэлжэ байһан шэнгеэр мэдүүлнэ.

Бүхы сүүдлүүлэгшэд өөрынгөө гэмые үхэһэн хүнүүдэй тархи дээрэ ашадаг заншалые үргэлжэлжэ Функ хадаа тус министерствын бүхы идхалга нэбтэрүүлгын ажалые Геббельс өөрөө хүтэлжэ байһан юм, харин би хадаа миин лэ эмхидхэлэй ба мүнгэн һангай хэрэгүүдые эрхилжэ байһан хүн би гэжэ хэлэһэн байна. Тиибэшье сүүдлүүлэгшэ болбол пропагандын министерствын зорилгонууд ба политика тухай дүүрэн һайнаар мэдэжэ байһан би гэжэ мэдэрбэ.

Агрессивнэ дайнуудые бэлэдхэһэн ба ябуулһанай талаар Функын хэрэг ажал тухай гэмнэгшэ болбол сүүдлүүлэгшэдэ хэдэ хэдэн асуудалнуудые табиба. Додд болбол хэдэн документнүүдые уншажа харуулһан байна. Эдэ документнүүд дээрэһээ харахада, Функын хүтэлбэрилжэ байһан сэрэгэй экономико болбол агрессиие бэелүүлхэ ябадалда ямар ехэ үүргые даажа байһаниинь тон элитэ болоно. Фашистска нюуса үгэсээ хэгшэдэй хоорондын бэшэгүүд дээрэһээ харахада, Функ болбол сүүд дээрэ бэеэ харуулха гэжэ оролдоһондоол адли тиимэ заахан хүн бэшэ байһаниинь эли тодо болоно.

Додд болбол Польшодо Германиин сүмэржэ орохоһоо нэгэ хэды һара урда тээ плендэ абтаһан сэрэгэй хүнүүдые ашаглаха тухай асуудалые зүбшэн хаража байһанаа һананагүй хаяат гэжэ Функһээ асууба.

Үгыб гэжэ харюу үгэхэдэнь, гэмнэгшэ болбол сүүдлүүлэгшын архив сооһоо олдоһон ба 1939 оной январиин 28-ай тэмдэгтэй бэшэгые Трибуналда харуулна. Энэ бэшэг болбол плендэ абтаһан сэрэгэй хүнүүдые ашаглахын талаар хэмжээ-ябуулгануудые түсэблэһэн байха юм.

Гэмнэлгын түлөөлэгшэ болбол сүүдлүүлэгшэд Функ ба Геринг хоерой хоорондо байһан атаа жүтөөн тухай нилээд дэлгэрэнгыгээр зогсожо харуулһан байна. Функ болбол өөрынгөө зэргые багашаажа, өөрынгөө засаг эрхые ехэ болгохо тээшэ ходоодо эрмэлзэдэг байгаа.

Сүүдлүүлэгшые али али талаһаань асуултаха оруулһанай һүүлэйнь хуби хадаа тус сүүдлүүлэгшэ Советскэ Союзда эсэргүү дайниие түсэблэхэ ба бэлэдхэхэ ябадалда ямар хамаадалгатай байһанда зорюулагдаба. Сүүдлүүлэгшэ болбол энэ дайн тухай эхилхэһээнь урдахан мэдэһэн байнаб гэжэ баталан хэлэнэ. Тиихэдэнь гэмнэгшэ болбол СССР-тэй дай хэхэһээ урид Украина, Кавказ ба Советскэ Союзай бусад областьнуудһаа мүн зөөри хуряан абаха тухай нюуса бэшэг Трибуналда харуулһан байгаа. Гэмнэгшэ болбол Розенбергые зүүн областьнуудай ерээдүйн Министрэй зэргэдэ нюусаар томилһоной нэгэ һара хойно Функ хадаа СССР-эй территори тушаа асуудалнуудые эрхилжэ байһан гэжэ тодорхойлно.

Үдэшын заседани дээрэ Функые асууһан асуултын эсэсэй хуби хадаа имперскэ банкын түрүүлэгшын зэргэдэ байхадаа Функын гэмтэ ябадалнуудые хэлэһэн тушаа зорюулагдаба. Гэмнэгшэ болбол энэ үедэ тус банкын алтанай запас ехэхэн дээшээ болоһо[н]... жо, ямар газарнуудһаа энэ ... һэн бэ гэһэн асуудалда хар[ю]... сүүдлүүлэгшэһээ эрнэ. Им... болбол бельгийскэ ба чешскэ ... на банкнуудай үнэтэ зүйл... һан байгаа гэжэ Функ м... нэгшын хэды дахин дабтаж[а]... сүүдлүүлэгшэ болбол импер... ороһон алтанай запасай онд... зэрһаа абтаһаниие нэр... үгэб-гүй. Тиихэдэнь гэмнэгш[э]... хэзээ СС-тэ ороһон ба ямар ... байгаабта гэжэ сэхэ асууна.

СҮҮДЛҮҮЛЭГШЭ: Би хэ[зээ]... эй член болошо ороогүйб.

ГЭМНЭГШЭ: Үгы, та СС-... байнат, тээд СС-тэ ямар ... хэжэ эхилһэн байнабта гэжэ ... асууха хүсэлтэйб.

Имперскэ банкын хүтэлбэр... тэрээнэй орлогшо баһан ... СС-эй зүгһөө мүнгэн оро[һон]... тухай намда дуулгаһан б... сүүдлүүлэгшэ хэлэнэ. Эдэ ... болбол юрын нөөсэлэл мүн ... үедэ тоолодог байһан шэн[ги]... лүүлэгшэ хэлэһэн байна. ... эдэ ороһон мүнгэнүүд болб[ол]... банкнуудай дүүрэн мэдэлдэ ... жэ һүүлээрынь тэрээндэ ... байгаа. Тиихэдэнь Функ бол... даа концлагерьта хаалгаа[н]... хүнүүдһээ булян абтаһан ... гэнүүд тушаагдажа байна ... һаһан шэнги хэлэнэ. Сүү[длүүлэгшэ]... хэлэһэн ёһоор бэшэ ондоо ... хай мэдэдэггүй байһан шэнг[и]... Тиихэдэнь гэмнэгшэ болбол ... хандажа имперскэ банкын ... фотографи эндэ байна, энэ... олон алтан шүдэнүүд бии б... дүүлбэ. Тиигэбэшье тус ф[ото]... дые харуулхаһаа урид гэмн[эгшэ]... Функ-Пулиин дүтын туһал[агша]... нэгэ хүнэй хэлэһэн үгэнүү[д]... хохо хүсэлтэйгээр мэдүүл[бэ]...

Майн 7-ой үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, майн 7. (ТАСС). Фуктын орлогшо Гейлер гэгшэ гэршэ болошо асуугдахадаа өөрынгөө дээрэхи ноениие аршалжа али болохоор тэрээниие магтана, тэрээнэй хэһэн гэмтэ ябадалнуудай мүр сараануудые баллан аршахые оролдоһон байна, ушарынь эдэ гэмтэ ябадалнуудые тэдэнэр суггаа хэһэн байгаа.

Американска гэмнэлгын түлөөлэгшэ Додд болбол асуулта хэхэдээ энэ хуурмаг гэршые дүүрэнээр элишэлбэ. Гейлер болбол урдын гитлеровец, эсэсовскэ генерал ба экономикын министерстводэ Гиммлерэй тусхай табиһан хүн байгаа. Гейлер болбол СС-эй экономическа захиргаанай начальнигтай саг бүхэндэ холбоотой байһан ба Гиммлерэй „экономическа түсэбүүдые“ бэелүүлхэ ябадалдань, илангаяа концлагернуудай дэргэдэ фабрикануудые байгуулха ябадалдань Гиммлертэ туһалжа байһан байна. Доддын асуухада тус гэршэ болбол Функые үмөөрэгшэһөө хоёр үдэрэй урда тээ ямар асуудалда харюусаха ба ямар асуудалнуудые тойрожо гараха тухай дэлгэрэнгы заабари абаһан байнаб гэжэ мэдэрбэ.

Забһарлалгын һүүлдэ Деницые үмөөрэгшэ адвокат Кранц-Бюллер документнүүдые харуулжа ороно.

Түрүүшын документнүүдые харуулхадаа Кранц-Бюллер болбол тэдэ документнүүд соо угта байгаагүй шиидхэбэринүүдые хэһэн байна. Үмөөрэгшэ хадаа эдэ документнүүд сооһоо нюуса удхануудые элишэлэн тодолхо хэрэгтэй, тиимэдэ би хадаа гэршэнэрэй туһаламжаар энэ нюуса удхыень эли тодо болгохо хүсэлтэйб гэжэ хэлэһэн байха юм. Тэрээнэй хэлэһэнэй ёһоор, немецкэ сэрэгэй дневнигүүд болбол гансахан лэ немецкэ офицернүүдэй ойлгожо болохо тиимээр бэшэгдэһэн байгаа. Советскэ гэмнэлтын түлөөлэгшэ нүхэр Покровский болбол иимээр удхашалха ябадалда эсэргүүсэнэ. Нүхэр Покров[ский]... иимэ шиидхэбэринүүд... оролдохо ёһогүй гэжэ ... үмөөрэгшэдэ дурадхал ... гүйһан ба гансахан ла... мент дээрэһээ гара... шиидхэбэринүүдые ха... гээр хизаарлаха хэрэгтэ... хэр Покровскиин эсэр... английска гэмнэлтын т... Максуэлл-Файф һанал...

Зүбшэлдөөн хэһэнэ... сүүд болбол үмөөрэг... руулһан бүхы доку... өөрынгөө һанамжану... хые гэмнэлтэдэ дурад... нэлтэ болбол 50 доку... 40 документдэ эсэргүү... на.

Үмөөрэгшэ болбол б... ментнүүдэй талаар ... оруулһан эсэргүүсэлт... үгэхэ эрхэеэ өөртэ... Трибунал болбол тэрээ... жануудые энээнэй хойт... ни дээрэ шагнахаар ши... на.

Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев Прагада ерэбэ

ПРАГА, майн 8. (ТАСС). Чехословакиин правительствын уряалаар, гитлеровскэ Германиие илаһанай һайндэрые ба нэгэдэхи Украинска фронтын сэрэгүүдээр Чехословакиин столицые сүлөөлһэнэй һайндэрые уггалгада хабаадалсахын тула Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев Чехословакиин столицада ерэбэ. Прагада ажаһуугшад болбол маршал Коневые ба тэрээнтэй хамта ерэһэн Прагые сүлөөлгын байлдаануудта хабаадаһан геройнууд бронетанкова сэрэгүүдэй маршал Рыбалко, генерал-полковнигууд Лелюшенко, Жадов, Малaндин, генерал-лейтенант Крайников ба Улаан Армиин бусад генералнууд ба офицернүүдые халуунаар угтаһан байна.

Хэдэн зуун мянган эрэгтэйшүүд, эмэгтэйшүүд ба үхибүүд үйлсэнүүдтэ гараа. Город шадарай нэгэ районд маршал Коневые Чехословакиин национальна обороны министр генерал Свобода, генеральна штабай начальник генерал Бочеко, Чехословацка армиин генералнууд ба офицернууд угтаба.

Вацлавска талмай дээрэ маршал Коневой ба тэрээниие үдэшэгшэдэй хүндэлэлдэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаһан байгаа. Трибуна дээрэ маршал Коневые Премьер-министр Фирлингер, дотоодын хэрэгүүдэй Министр Носек, гэгээрэлэй министр Неедлы, информациин министр Копецкий, СССР-эй элшэн сайд нүхэр Зорин ба бусад угтаба. Премьер-министр Фирлингер гэгшэ богонихон амаршалтын үгэ хэлэбэ. Советскэ Союз болбол манай эрхим хани нүхэр болоно,—гэжэ тэрэ хэлэнэ, СССР ба Чехословакиин арадуудай хоорондохи хани барисаан болбол бүгэдын дайсанда эсэргүүсэһэн тэмсэл соогуур түрэһэн юм. Бидэнэр хадаа өөһэдынгөө арадые Чехословакиин ба Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи ахадүүгэй хани барисаае мүнхэжүүлхын түлөө хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

Национальна обороны Министр генерал Свобода гэгшэ өөрынгөө үгэ соо советско-чехословацка хамтын тэмсэл сооггуур урган гараһан дайшалхы хани барисаанай бата бэхи байһыень тэмдэглэбэ. Прагын приматор Зенкл гэгшэ Чехословакиин столицые сүлөөлһэнэй түлөө Улаан Армида баярые хүргэһэн үгэнүүдые хэлэбэ.

Маршал Конев харюугай үгэ хэлэһэн ба тэрээн соогоо Улаан Армяар сүлөөлэгдэһэн Чехословакиин арадуудай республикаяа байгуулалтада түйлаһан амжалтануудые тэмдэглээд, Чехословакиин саашалаа хүгжэхэ ба һалбарха хэрэгтэнь һайн хүсэнүүдые хүргэбэ.

Чехословац[кын] правительственна ... Белград ошохоор...

ПРАГА, майн 7. (ТАСС). ... ба Югославиин хоорондо ... ба харилсан туһалалсаха ... дэ гар табихын түлөө ... премьер-министр Фирлинг[ер]... министрын орлогшо Готва[льд]... хэрэгүүдэй министр Масар[ик]... министр Дртина ба тэдэн... ябаһан хэдэн нюурнууд Бе[лград]... майн 7-ой үдэшэ мордобо.

Парижда байгаа С... посольстводо у... болобо

ПАРИЖ, майн 8. (ТАСС). ... Холбоото Штадуудай гүрэ[нэй]... Бирнс гэгшэ Гадаадын ... нистрнүүдэй сессидэ ер[эһэн]... английска, французска ... хүндэлэлдэ Парижда бай[гаа]... посольстводо мүнөөдэр ... байна.

Харюусалгата редактор Ц. Д. Дам[динов]

АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 33. ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн) ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80: зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов партийной жизни и промышленности —7-89. сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.). об'явлений 2-64 (2 зв.).

Н—00606. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР.